

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՄԻՅԱՄԻ

ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՃԻԼՏ 2

ԻՍԹԱՆՊՕԼ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1, 1912.

ՆՕ 44

ՏԻՆ ՈՒՂՐՈՒՆԱ ՄԸ,

ՎԱԹԱՆ ՈՒՂՐՈՒՆԱ ՄԸ

Մուհարեպե պաշլամը տըր, վէ հէր իբի թարաֆտան մագթուլլար վէ եարալլար մէյտանը մուհարեպետէ սէրիմէքտէ տիր: Զաթէն հէր քէս տէ, հիսս էտիյօր քի, պու հարպ գանլը վէ տէհէթլի օլաճագ տըր: Եարալլար շէհրէ կէթիրիմէքտէ վէ մագթուլլարն ճէնաղէլէրի մէյտանը հարպտա տէֆն օլունմագտա տըր: Օրատա աւքէրլէրիմիզ, էվլէրիմիզտէ անլէրին մուհիպպէրի պէօյիւք պիր միւզայագա վէ էնտիշէ պուլութու իշինտէն կէշմէքտէ տիրէր: Պէօյլէ զէմանլարտա ատէմի միւզայագա տալլալարը արասընտա եօգարտա թութուպ թէշճի էտէճէք մանէվի պիր գուվվէթէ իշթիյաճ վար տըր: Իմտի Օսմանլը ասաքիրի վէ անլէրին մուհիպպէրի պու սըրատա նէրէտէն իշամ ալաճագլար տըր:

Եազըգ քի, Օսմանլը օրտուսու պու մանէվի գուվվէթ ճիհէթինտէ միւթթէֆիզ տէյիլ տիրլէր: Թիւրք վաթանտաշլարըմըզ տէհրլէրտէն պէրու քէնտի սիյասի հայաթլարընը տինլէրի իլէ թէվհիտ էյլէմիշ օլտուգլարընտան, ճիւմլէ մուհարէպէլէր անլէր իշին տին մուհարէպէսի տիր: Մէյտանը հարպտա էօլիւրսէ՝ շէհիւթ,

էօլտիւրիւրսէ՝ ղազի օլմագ իւմիտիլէ սէվգ օլունուր: Օ՝ հարպա պու հիսս իլէ կիտէր, էվտէ պրագտըղը սէվկիւլիւլէրի տէ, պու շէհիտիք վէ ղազիլիքտէ քէնտիլէրին տէ հիսսէսի օլաճաղընը իւմիտ էտէրէք միւզայագալարա թէհամմիւլ էտէրլէր: Ֆիլվագը տինի սահգ փէք պէօյիւք պիր գուվվէթ տիր: Ատէմ տին իշին սիւլահա սարըլըրսա, Ալլահ անըն եանընտա պուլունուպ անա ճէսարէթ վէրիր: Տին մուհարէպէլէրի տաիմա գըզղըն վէ շէվգլի օլուլլար տըր: Ատէմի էլէմէ վէ էօլիւմէ Ալլահ վէ հագիգաթ սէվգ էտէրսէ, անա նէ էլէմ, նէ էօլիւմ սըզլէթ վէրմէզ: Օ մէսէրրէթլէ միւզայագա շէքէր վէ իւմիտ իլէ ճանընը օ ճէլիլ մագսէտ ուղրունա ֆէտա էտէր:

Պու մուհարէպէտէ Թիւրք վաթանտաշլարըմըզըն էքսէրի հալա պու սահգէ իլէ շէվգ վէ ճէսարէթ քէսպ էտիյօրլար: Անլէր զանն էտիյօրլար քի, խասիմլէր տին ի Իսլամ ալէյհինտէ գըյամ էթմիշլէր տիր, վէ քէնտիլէրին վազիֆէսի մուգատտէս տինլէրինի միւտաֆաա վէ լազըմ կէլտիքտէ անըն ուղրունա ֆէտա ի նէֆս էթմէք տիր: Պէլքի պազըլարըն ճիտտի գանըլը պու տըր, պէլքի պաղըլար տա Թիւրք էհալիյի հարպա սէվգ էթմէնին էն գըսա

վէ էն էմին թարիգի պու տըր տէյու տիւչիւնէրէք ատի էհալինին տինի հիսսինէ միւրաճէաթ էտիյօրլար :

Պու մուհարէպէյի տինի պիր հարպ , պիր էհլի սալիպ մուհարէպէսի տէյու կէրէք ճիտտէն տիւչիւնէնլէր , կէրէք պու-հու էօյլէ կէօսթէրմէք իչլէրինէ կէլտիլի իչիւն էօյլէ կէօսթէրէնլէր , հէր իքի սընֆ տա եանըլըյօրլար : Պու մուհարէպէ էհլի սալիպ մուհարէպէսի տէյիլ տիր : Խասիմ-լէրիմիլին զահիրի իտտիասը մէմլէքէթի-միզտէ քէնտիլէրին ուրգ վէ ճինսինտէն օլանլարըն տիւչար օլտուղու հագգսըզլըգ վէ չէքտիլէրի զուլմ ու թէատտիյէ պիր էնճամ վէրմէք տիր : Պէլքի տէ մէմլէքէ-թիմիզտէ կէօզլէրի վար տըր : Պու իքի մագսէտ տէ տինի օլմագտան արի տիր : Պունլար սիյասի , իճթիմաի վէ եախօտ իգտիսատի տիր :

Հէր նէ գատար պու պէօյլէ իսէ տէ , շու տա սահիհ տիր քի , մէգքիւր տինի հիսսիյաթ թիւրք վաթանտաչլարըմըգ ի-չիւն պէօյիւք պիր մանէվի գուվվէթ , վէ շու միւզայագա զէմանընտա գավի պիր տէսթէք օլմագտա տըր : Վագաա թիւրք-լէր արասընտա պու մուհարէպէյէ սիյա-սի վէ միլլի հիսսիյաթլա կիրէնլէր տէ վար տըր , վէ նիչլէրի տինի սալիգէյէ միլլի սալիգէյի տէ իլավէ էթմէքտէ տիրլէր :

Լաքին աճէպա զայրի Միւսլիմ վէ խոսուսա Խրիսթիյան էհալի իչիւն շու սըրատա լազըմ կէլէն մանէվի գուվվէթ , ախլագի տէսթէք՝ հանկի ճիհէթտէն կէլ-մէլի տիր : Սնլէր պու մուհարէպէյէ նէ՞ սաիգէ իլէ կիրիյօրլար վէ անլէրի պու միւ-զայագալար արասընտա նէ՞ գուվվէթ թէչ-ճի էտէճէք տիր : Ասքէր մէյտան ը հարպ-տա եա խասթախանէտէ եարալը եաթըպ ինլէր իքէն , մագթուլլարըն սահիպլէրի քէնտի խանէլէրինտէ մէյուս վէ միւքէտ-տէր տուրուպ , հալը հազըր վէ միւսթագ-պէլտէ քէնտիլէրի պէլլէյէն աճըգ վէ

փէրիչանլըգ գօրգուլարը անլէրի իխաֆէ էտէրքէն պու պիչարէլէր նէ՞րէտէն գուվ-վէթ ալընլար :

Տինի սաիգէ պունլարա թէէսիր էթ-մէզ : Էվվէլա պունլար պու հարպը պիր տին մուհարէպէսի սայմայօրլար : Էօյլէ սայմատըգճա նա՞սըլ օ սաիգէտէն գուվ-վէթ ալապիլիլէր : Շայէտ պունու պիր տին մուհարէպէսի տէյու տիւչիւնսէլէր , գար-չըտաքիլէր քէնտիլէրին տինտաչլարը տըր-լար : Անլէրէ գարչը նա՞սըլ տինի ատա-վէթ հիսս էտէպիլիլէր : Իմտի էյէր պու հարպ հագիգաթէն էհլի սալիպ մուհա-րէպէսի իսէ , Խրիսթիյանլար մէշուլթի-յէթտէն էվվէլքի էսարէթտէն տահա չէ-տիտ պիր ճէպը իլէ պու մուհարէպէյէ սէվգ էտիլմիչ օլույօրլար : Օ զէման պի-չարէ Խրիսթիյանլար իւզէրինտէ պիր՝ մու-հարէպէնին թապիի նէթիճէսի օլան պար ը կիրան , պիր տէ օնա իլավէթէն , էսարէթ , ճէպը , պիլա իխթիյար մուհարէպէյէ կիթ-մէք սըգլէթի չէօքէճէք տիր : Պու իսէ տայանըլմազ պիր հալ օլուր :

Լաքին մէսէլէյի պաչգա պիր նօգթա ի նազարտան միւթալէա էտէլիմ : Գրալ Ֆէրտինանտ քէնտի պէյաննամէսինտէ պու մուհարէպէյի սալիպ — հիլալ մուհարէպէսի տէյու կէօսթէրտի իսէ տէ , օ անճագ ատի էհալիյի թէչվիգ իչիւն գուլլանըմըչ պիր թապիր օլուպ հագիգաթտան պաիտ տիր : Պու՝ տինի տէյիլ , սիյասի վէ իճթի-մաի պիր մուհարէպէ տիր : Ագտէմճէ տէ-տիյիմիզ կիպի թիւրք վաթանտաչլարը պիր թապիր օլուպ հագիգաթտան պաիտ տիր : Պէլքի անլէր չիմտիյէտէք վաթանիէրվէր-լիյէ , միլլիյէթփէրվէրլիյէ ալըշմալը օլ-տուգլարը իչիւն չիմտի տէ էսքի սաիգէլէրի իլէ , եանի տինի սաիգէ իլէ թէչվիգ վէ թէչճի էտիլմէք լազըմ կէլիյօր : Փագաթ հագիգաթ ը հալ էօյլէ տէյիլ տիր : Օս-մանլըլգ՝ թիւրքիւք վէ իսլամլըգ տէյիլ

տիր : Իւնը մէջըութիւնէն պիւթին մէմբէթ պիր միլէթ վէ պիր վաթան հալու հէյէթինն քէսպ էտիննէ Օսմանլըլը՝ Թիւրքիւք վէ Իսլամլըզտան ալըլըպ պիր ումումի միլէթ իսմի օլտու վէ պու տիյար ճիւմէ Օսմանլըլըլըն միւլթէրիք վաթան օլտը : Խրիսթիյանլար պու եէնի միլէթի վէ պու եէնի վաթանը մուհաֆաշա իչիւն ասքէր հաղլմալլըղա թալիպ օլտուլար : Անլէր պու տիյարըն պէօյիւք եա քիւլիւք, Խրիսթիյան եա Միւսլիմ պաշգա պիր տէվէթ էլիլէ տէյիլ, պիզղաթ Օսմանլը միլլէթինն էլի իլէ իտարէ օլունմասընը իսթէյէրէք, Խրիսթիյան գաւմլար պու եէնի միլլէթին պիրէր միւթէմմիմ ունսուրունու թէշքիլ էթտիքլէրի կիպի, օրտուսուուն տա պիրէր գըսմընը թէշքիլ էթմէյի իսթէտիլէր : Վէ քէնտիուրգունտան օլանլար իչիւն «Միլլէթիմ» վէ «Վաթանըմ» տէմէյէ ալըշմըլ օլան պու անսարը, պու կէնիշ մանատա տալի «Միլլէթիմ» վէ «Վաթանըմ» տէմէյէ հաղըր պուլունտուլար : Համիտ տէվրինտէ պիր էրմէնիյէ քէնտի միլլէթի իչիւն էգիլէթ վէ էօլիւմէ լաղի օլմապ պիր չէյ տէյիլ իտի : Նէ գատար չօգ գահրէմանլար պու միլլէթ ուզըունա զինտան իշքէննէյէրինէ վէ տար աղաճընա ֆէրիհ գալպ վէ միւսթէրիհ եիւզ իլէ տայանտըլար : Պու գահրաման գալմ քէնտի իչիւն Օսմանլըլը միլլիյէթ վէ մէմալիքի Օսմանիյէյի վաթան իթթիսաղ էթտիյի իչիւն պու միլլէթ վէ պու վաթան իչիւն տէ ֆէտաքեարլըզ էթմէք էրմէնիյէ կիւճ տէյիլ տիր : Իմաի էկէր Խրիսթիյանլար պու հարպա միլլիյէթ վէ վաթան հիսսի իլէ կիրէպիլիլէրսէ, օ տույղու քէնտիլէրի թէշվիգ վէ թէշհի էտէպիլիլ :

Պիզիմ մէնֆաաթըմըլ թալէպ էտէր քի, պու մէմբէթին թէմամիյէթի միւլքիյէսինն մուհաֆաշա էտէլիմ : Վագաա կէնն թիւրքլէր պու մէմբէթի թիւրք-

լիւյէ վէ Իսլամլըղա հասը էթմէք մէյինտէ պուլունուպ, օ ճիհէթլէ պիզիմ հիսսիյաթըմըլը խէյլիճէ եարալատըլար, լաքին իւմիտ էտէրիզ քի, պու մուհարէպէ պու մէմբէթտէն օ եանլըլ մէպտէյի իլէլէպէտ տէֆ էլլէյէճէք տիր, վէ մէյտանը մուհարէպէտէ օմուզ օմուզա պիրլիքտէ սիւան չէքիպ պիրլիքտէ գան տէօքմիւշ օլան անասըրը մուսթէլիֆէնին միւշթէրիք վաթանը օլան պու մէմբէթ վէ պու հիւքիւմէթ պիր տահա թիւրքլիւյէ վէ Միւսլիւմանլըղա հասը էտիլմէյիպ, պու միլլէթ եէնի մանատա Օսմանլը միլլէթի օլաճագ, վէ պու վաթան եէնի մանատա Օսմանլը վաթանը օլաճագ տըր :

Շիմտի պիլէ պաղը տար ֆիքրի շօվիմիսթլէրիմիզ վէ տինի միւթէասըպլարըմըլ թիւրքլիւյիւ վէ Իսլամիյէթի իլէրի սիւրմէյէ չէքինմէյօլլար : Լաքին սէվինիլիզ քի, նիչէ կէնիշ ֆիքրի վաթանտալարըմըլ պու մէսլէյին խաթասընը կէօրէրէք միլլէթի ումոււ Օսմանլըլըղա տալէթ էտիյօլլար :

Իմաի մէմուլ էտէրիզ քի, մէյտանը հարպտաքի Խրիսթիյան ապէրլէր վէ անլէրին խանէլէրինտէքի մուհիպպլէրի պու մուհարէպէտէ միւսթագպէլ իչիւն պէօյիւք իլէր կէօրմէքտէ օլտուգլարընը սիլլէրէք քէսպի ճէսարէթ էտէրլէր վէ տէօքտիւքլէրի կէօզ եալար վէ գանլար իլէ պու վաթանըն վէ պու միլլէթին խէլասը վէ պու վաթանըն թաթհիրի իչիւն թարիսին մէզպահը իւզէրինտէ քէնտիլէր պիրէր ֆիտիյէ մագամընտա թագտիմ օլունտուգլարընը պիլէրէք գալպլէրինտէ սիւքիւն ու հուզուրա մալիք օլուրլար :

Մամաֆիհ Խրիսթիյան միւմինլէրի թէշհի էտէճէք պիր տինի ունսուր տա եօգ տէյիլ տիր : Հէր պիր միւմին, «Թագտիլի իւզրէ տալէթ օլունուպ Ալլահը սէվէնլէրին էլիլիյի իչիւն հէր չէյին պիրլիքտէ իլլէտիյինէ» ինանսըղընտան, պու տէհէթլի

մուհարէպէնին տէ Էնճամ տահա պէօյիւք պիր խայրա վէ Մէլէքիւթուլահա խըտմէթ էտէճէյինի պիլէրէք իման վէ իւմիտ իլէ մուհարէպէյէ կիտէր վէ տէր ,

«Բապպ սալթանաթ էտէր, զէմին մէս-րուր օլտուն»

Յ. Դ. Գ.

ԱՅՎԱԼԸ ՀԱՁԸՐԷ

Իքսալիա — Թիւրքիս մուահէսէնամէ-սի. — Թիւրքիա իլէ Իթալիա արասընտա իմզալանըլան սուլէ մուահէտէնամէսիին ժատտէլէրի աթիտէ իգթիպաս էտիլմիշ տիր։ 1 ինճի պէնս։ Պու իրի հիւքիւմէթէր տէրհալ խուսումէթէ նիհայէթ վէրէճէք. լէր տիր։ 2 ինճի պէնս. Հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ Թարապուլուս վէ Պէնկազիտէն քէնտի ասաքիրինի վէ մէմուրիյն ի ասքէրիյէ վէ միւլէրիյէսինի կէրի չաղըրաճագ վէ անտէն սօնրա Իթալիա հիւքիւմէթի Ստալարտան քէնտի ասաքիրինի վէ մէմուրիյն ի ասքէրիյէ վէ միւլէրիյէսինի կէրի չաղըրաճագ տըր։ 3 ինճի պէնս. Միւմքին օլան իլք ֆուրսաթ իլէ Թարաֆէյնին հարպ էսիրլէրի սալը վէրիլէճէքլէր տիր։ 4 ինճի պէնս. Իթալիա Թարապուլուս Ղարպ վէ Պէնկազի էհալիսինէ, հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ Ստալար էհալիսինէ աֆիլը ումումի իլան էտէճէքլէր տիր։ 5 ինճի պէնս. Պու մուահէտէնամէյի իմզալայան հիւքիւմէթէյն արասընտա իլանը հարպտան ագտէմ ճարի օլան ճիւմլէ մուգավէլէնամէլէր քէմաֆի իւս սապըգ մէրի իւլ իճրա օլաճագ տըր։ 6 ինճի պէնս. Տէվլէթ ի Օսմանիյէ տիւվէլի մուգաղամա ի սաիրէ իլէ եէնի մուգավէլէլէր ագտ էտիպ, գալիքիւրաւիսիւրը լաղվ էթմէք, վէ կէօմ-րիւք բուսումունու եիւզտէ 11 տէն 15 էթմէրֆի էթմէք թէյէպպիւսիւնտէ պուլունուր իսէ, Իթալիա քէնտիսի տալիս պունա ըազի օլաճագ տըր։ 7 ինճի պէնս. Տիւվէլի սաիրէ մէմալիք ի Օսմանիյէտէ պուլունան

փօսթախանէլէրինին լաղվնա ըազի օլտուգլարը թագտիրտէ Իթալիա տալիս քէնտի փօսթախանէլէրինին գալտըրըմասընա ըազի օլաճագ տըր։ 8 ինճի պէնս. Պապը Ալի պիր գօնֆէրանս եա սաիր պիր վասըթա իլէ, գալիքիւրաւիսիւրըն լաղվ էտիլմէսի վէ անլէր եէրինէ հուգուգը պէյն էլ միլէլին թէէսիսի իչիւն միւզաքէրաթա կիրէճէք օլուր իսէ, Իթալիա պուպապտէ տէվլէթ ի Օսմանիյէնին հագգընը թապիպ էտիպ պու խուսումստա իճագ էլլէյէն մուավէնէթտէ պուլունաճագ տըր։ 9 ինճի պէնս. Օսմանը տէվլէթի մուհարէպէտէն էվվէլ տէվաիր ի մուլթէլի-ֆէ ի Օսմանիյէտէ իսթիլստամ էտիլմէքտէ օլան մէմուրիյնի պէ թէքրար պյնի իչլէրտէ իսթիլստամա վէ մէմուրիյնի մէգքիւրէնին խըտմէթտէն մէն էտիլտիքլէրի ալլարըն մաալլարընը թէէտիյէյէ ըազի օլաճագ տըր։ 10 ինճի պէնս. Իթալիա հիւքիւմէթի հէր սէնէ տէվլէթ ի Օսմանիյէ հիսապընա օլարագ Տիւլունը Ումումիյէ սանտըղընա Թարապուլուս վէ Պէնկազիտէն Օսմանը Տիւլունը Ումումիյէ խտարէսինին թահսիլ էթտիյի իրատա մուգապիլ պիր մէպլաղ թէէտիյէ էտէճէք տիր։

Շիւմսիֆի վազիմէմիգ. — Փէլլէսուֆ Տօգ. Բիզա Թէվֆիգ պէյ պու խուսումստա իգսամ զաղէթասընտա նէչը էթտիյի պիր պէնտտէ չէօլլէ տէյօր։ Շիւմսի սէնէլէրտէն պէրու քին աթէչի իլէ գայնայան գաղան թաշտը, տիւլմէն հուսումստա աշտը։ Պու քէրթէյէ կէլինճէ, իշ օլաճաղընա վարըր։ Շիւմսի պիլլէրէ տիւլմէն վազիֆէ նէ տիր, օնու էյիտէն էյի պիլմէլիյիլ վէ սէնլիք պէնլիք իտտիասընը կէօնիւլտէն սիլմէլի-յիլ։ Վաթանըն սէլամէթի ուղըրունտաճան վէ պաշ գօյան ֆէտաքեար էվլատլարըմըղըն Ալլահա, սօնրա պիլլէ էմանէթ պրագտըղը գատընլարըն, չօճուգլարըն ըա-հաթընը միւմքին օլտուղու գատար գօլ-

լամագ, պիտիմնի վազիֆէմիզ պու տըր: Եւ մուհարէպէ զէմանընտա՝ շունուն պու- նուն գալզըպ տա՝ չարչըտա, պազարտա, սօգագտա, պուճագտա ըէզալէթ չըգար- մասը աֆվ օլունուր միւնասիպէթսիզիք- լերտէն տէյիլ տիր: Էն ուֆագ պիր վէ- սիլէ իլէ հէր քէս սէրխօշ տէվէ կիպի հա- ըէքէթ էթսէ իշ նէ՛րէյէ վարըր: Էթրա- ֆըմըզը սարան տիւշմէնլէր եէթէր: Իշէ- ըրմիզտէ չիմտիլէրտէ տիւշմանըզ օլ- մասըն: Իֆիմնի վազիֆէմիզ պու տըր: Իւլիւննիւ պիր մուհիմմ հօգթա տահա վար տըր: Ունուլթամալըլըզ քի, պու զավզա, համտ օլտուն, պիր տին զավզասը տէյիլ տիր: Տին զավզալարը պու ասրտա օլա- մազ: Էկէր օլտա իտի, տիւնեանըն եա- ըըսը տիւշմէնիմիզ օլուր իտի: Պու զավ- զա թօփրագ զավզասը տըր: Պիզէ իլանը հարպ էտէն 4 քիւշիւք տէվլէթլէր պին տիւրիւ վէսիլլէրլէ Բումէլիյի էլիմիզ- տէն ալմագ իսթէյօրլար իտի: Պալզան տէվլէթլէրինին իսթէտիքլէրի իսլահաթ Օս- մանը Խրիսթիյանլարընըն իսթէտիյի իս- լահաթ տէյիլ տիր: Իսլահաթը հէփ իս- թէրիզ վէ եափըլմագսա, պու մէմէքէթ իսթիլալտան պաշընը պիր ան գուրթա- րամագ հաթթա պէգա պուլամազ: Փա- գաթ Պալզան հիւքիւմէթլէրինին տավասը սուրէթ ի հագգտան կէօրիւնմէք տիր: ... Եուրասընը հէր քէստէն ըէճա էտէրիմ քի, պիզիմ իլէ պէրապէր եաշայան, պի- զիմ իլէ եան եանա չալըշան, պիզիմ իլէ վէրկի վէրէն, ապէրէ կիտէն Խրիսթիյան- լարա քէմ կէօղլէ պագգմասընլար վէ միւ- նաֆըզ սէօգիւնէ ույմասընլար: Էկէր պու հօգթատա մա՛ազ Սլլահ, պիր միւնասի- պէթսիզիք օլուր իսէ Անատօլունուն հալի միւշքիլ օլուր: Զուլլար, ճինայէթլէր հէր եէրտէ պաշ կէօսթէրիւր, վէ էօնիւնէ կէշ- մէք, հագգըլը հագգսըզը սէշմէք կիւճ օլուր: Էկէր տախիլտէ ասայիշ, բահաթ, հագգչինասըզ վէ ըիայէթճէ գուսուր օլ-

մագսա, մուզաֆֆարիյէթին եարըսը եա- լընըզ պու եիւզտէն գազանըլըշ օլուր: Միւհթէրէմ Օսմանլըլար ճիվան մէրտ տիրլէր: Էվլէլլէրի զէզայա կիտէր իքէն էվլէրինի, պարզլարընը Սլլահա ըսմար- լարլարտը, ֆագաթ էվլէրինին իշլէրինի, իտարէսինի տէ Խրիսթիյան գօնշուլարընա հէվալէ էտէրլէր իտի: Պունու ունուլթամա- յալըմ, պունա պայրամ կիւնիւ տէրլէր, գան էտէնլէր պարըլըր»:

Էվրօփա ճէվլէթլէրի վէ հարայ. — Տիւվլէի մուազզամա մուհարէպէյի մէն էտէմէտիլէր, աճէպա անըն գըսա քէսիլ- մէսինէ եարտըմ էտէպիլէճէքլէ՛ր մի, եա- խօտ քէնտիլէր անտէն եագայը գուրթա- րապիլէճէքլէ՛ր մի: Իլք գաթի վէ պէօ- յիւք միւսատէմէտէն սօնրա, տիւվլէի մուազզամանըն թարաֆէյնի միւթարէքէյէ իճպար էտէճէյի եախօտ պիր սուլհ թա- րիգի պուլաճաղը սէօյլէնիօր իսէ տէ, պու խուսուստա տէվլէթլէրին ֆիքրլինի քիմսէ պիլմէզ, պէլքի տէվլէթլէր քէնտիլէր տէ պիլմէզլէր, պիլսէլէր տէ քիմսէյէ սէօյլէ- մէզլէր: Ինթիմալ քի, տիւվլէի մուազզամա էֆքերարճա միւթթէֆիզ օլմատըզլարըն- տան տօլայը մուհարէպէյի մէն էտէճէք գաթի պիր մէսլէք թուլթամատըզլարը կի- պի, պու կիւն տէ այնի սէպէպտէն տօլայը մուհարէպէյի մէն էտէճէք պիր մէսլէքլէրի եօգ տըր: Վագըլարըն ալաճաղը շէքլէ, հէր պիրի քէնտի մէնֆաաթընըն թալէպ էթտիյի թարիգէ էհէմմիյէթ վէրէճէք տիր: Եիմտիյէտէք տէօրթ տէվլէթլէր պիլթարաֆ- լըզ իլան էթմիշ իքէն, Բուսիա իլէ Ալսթրիա- նըն պի թարաֆըզ իլան էթմէմէլլէրի, պէ- րաքս ապէր ճէմ էթմէքլէ մէշղուլ պու- լունմալարը՝ ֆիքրլէրի միւսթագպէլէ տաիր վէսլէսէլլէր իլէ տօլտուրուօր: Պու իքի տէվլէթլէրին պու մուհարէպէտէ զայէթ մուհիմմ մէնֆաաթլարը վար տըր: Ավրա- թրիա Սէլանիյէ Նօփի Պազար սանճաղըն-

տան կիտէն եօլուն զափանմասընա ըազի տէյիլ, Բուսիա՝ Սլավարըն մաղլուպիյէ- թինի իսթէմէզ: Պու սէպէպտէն Օսմանլը զալիպ օլսա Բուսիանըն, միւթթէֆիզլը զալիպ օլսա Ափթրիանըն իշէ գարըշմասը, վէ պունլարտան պիրի իշէ գարըշսա տի- կէրինին տէ գարըշաճազը, պու իքի տէվ- լէթ հարպա իշթիրաք էտէրսէ, իթթիհաստ վէ իթիլաֆը միւսէլլէսին տէ գարըշաճազը փէք իշթիմալ տըր: իթալիա իլէ սուլ՝ ազտ էտիլմէսինին տէ պու մուհարէպէյէ թէէսիրի ազիմ օլաճագ տըր: Պազըլարըն զաննընճա սուլ՝ ազտը կէճ գալտը իսէ տէ, եինէ տէ Օսմանլը հիւքիւմէթինին պաշգա ճիհէթլէրտէ եօլունուն աչըլմա- սը պիլա շիւպհէ իշլէրէ թէսհիլաթ վէրմիշ տիր: Մամաֆիհ տէվլէթլէրին պու հարպտա պիւթիւն էվրօփանըն գարըշ- մամասընա վար գուվլէթլէրի իլէ չալըշա- ճագլարը մուհագգագ կէօրիւնիւյօր: Կէ- չէն հաֆթա Մր. Լօյտ ճօրճ պիր նութ- գունտա տէմիշ տիր քի, «Մուհարիպլէր արասընտաքի միւճահէտէնին նէթիճէսի նէ օլուրսա օլսուն, ագալլի օ նէթիճէլլէր- տէն պիրինին շու օլաճակը մուհագգագ տըր քի, հուրրիյէթ վէ էյի հիւքիւմէթ հուտուտլարը թէվէսսիւ էտէճէք տիր»:

Պիր սէվրէ ի քարիխ.— Ալի քէմալ՝ իգսամտա պու սէրլէվհա իլէ նէչլ էթ- տիյի պիր պէնտտէ չէօյլէ սէօյլէյօր: «Թա- ըրիս ի Օսմանիտէ եէնի պիր տէվլէ տիր քի պաշլատը: Շիմտիյէ գատար տիւվլէի զարպիյէ իլէ միւճատէլէտէ իտիք: Օնլար իտտիա էտիյօրլարտը քի, պիզ Խրիսթի- յան թէպաամըզա զուլմ էտիյօրըզ: Հէմ- մէզհէպ օլմալարը իթիպարըյլա ումուրը իտարէմիզէ միւտախէլէ էտէրէք սուրէթ- տէ օ մազլումլարը վիգայէ էթմէք իսթէ- յօրլարտը: Հագիգաթտա իսէ՝ մէմալիքի- միզի պիրէր պիրէր էլիմիզտէն ալըյօրլար- տը: Դարլօֆէ, Պէսարօֆճէ, Դայնարճա,

Պուքրէշ, Էտիրնէ, հաթթա պաշգա պիր նօգթա ի նազարտան Հիւնքեար Իսքէլէսի մուհաստէսի վասըթասըյլէ գըրըլըպ տէօ- քիլտիւք: Ֆագաթ տէրտ եինէ օ տէրտ: իթիգատըմճա, պու հալլար էստսէն ըի- ճալը տէվլէթիմիզին իսթալարընտան միւն- պէիս իտի: Պիր տէվլէթ, խուսուսա տէվ- լէթ ի Օսմանիյէ Եալընըզ գուտրէթէ կիւ- վէնէմէզ, մահիրանէ, վագըֆանէ պիր սի- յասէթէ տէ իսթինատ էթմէք զարուրէ- թինտէ տիր: Պիզ պէօյլէ պիր մէմնէտտէն հէման տաիմա մահրում գալտըզ... Էվ- րօփա իլէ պիւթիւն միւնագաշաթըմըզըն սէպէպ ի զահիրիսի Խրիսթիյան թէպաա- մըզասու ի մուամէլէմիզ, օ եիւզտէն ի- տարէսիզլիյիմիզ իտի: Պու կիւն իթիրաֆ էթմէլիյիլ քի, պու իսնատ՝ մուխասիմ- լէրիմիզէ պիր վէսիլէտէն իպարէթ օլ- մագլէ պէրապէր, էստսէն մուհիգգ իտի: Բայա տէտիյիմիզ օ թէպաայը պիզ հիշ պիր զէման իտարէ էթմէյի, հաքիմիյէ- թիմիզէ ըսընտըմազը պիլմէտիք, ֆագաթ էքսէրիյա պուզլումուզա ամաճ գըլտըզ: Պէօյլէ ետիմասա իտիք, պու միւճատէ- լէլէրիմիզէ պէլքի վէսիլէ վըմէզտիք, վէր- սէք պիլէ էզլէպ ի իշթիմալ տըր, թէ- պաայը պիզտէն թարաֆա պուլուրտուզ: Զիրա մէմլէքէթիմին ֆիքրէն վէ մարիֆէ- թէն էն միւթէրապըլարը օլան անասըրը զայր ի միւսիմէ՝ Օսմանլըլըգտա պուլուրդ- լարը ֆէյլի, ֆաիտէյի, պիր նէվ ըիւճ- հանը պաշգա պիր հէյէթ ի իճթիմաիյէտէ պուլամագլար: Ֆագաթ մէշրութիյէթի- միզտէն պէրի՝ նէգաիսիմիզ տաիմ օլմագ- լա պէրապէր, Միւսիւմանտան Խրիսթի- յան իթիսաֆ (պուղզ) գալմատը: Սըթըզ պիր ետնտան էվրօփալըլար մէմալիք ի Օս- մանիյէտէ՝ Միւսիւմանտան Խրիսթիյանա զուլմ օլույօր տէյէմէզլէր: Ղայր ի Միւս- լիմ վաթանտաշլարըմըզ պու մուհարէպէ- տէ հագիգաթէն Օսմանլըլըզա ճանտան մէյլ էտիյօրլար: Հասըլը՝ թարիխ տէյիշ-

տի: Պու մուհարէպէ ումտուղումուզ կիպի փարլադ պիր խաթիմէյէ էրինճէ, Օսման-լըլար իչին պիր տէվրի նէվին (եէնի) պաշլատը տէմէք տիր: Արթըզ թէմէտ-տիւնէ իսթիտատըմըզը կէօսթէրիւ իսէք, միւթէրադզը պիր հիւքիւմէթ էտինիրսէք, միւքիմիդի իմար էյլէրսէք, հասըլը հիշ օլմազսա եինէ Իրիսթիյան վաթանտաշլա-րըմըզըն մէտէնիյէթճէ, մարիֆէթճէ եափ-տըզլարը գատար օլտուն եափարսագ, սա-հիլի սէլամէթի պուլուր, ճիհանըն օլտուգ-ճա միւմթազ պիր տէվլէթ վէ միլլէթի տէ պիզ օլուրուզ: Իթիգատըմճա՝ պու մուհարէպէլէրին հիւքիւ եօգ, չիւնքի նէ-թիճէ զաֆէր տիր: Փագաթ պէնի երլ-տըրան վէ մէյուս էտէն մէարիֆճէ, մէ-տէնիյէթճէ շու արզ էթտիյիմիզ նասիպ-սիզլիյիմիզ տիր: Նասիպիմիզի թէէմին էթմէք իսթէյորսագ, պու կիւն օ տիւշ-մէնէ սէվզ էթտիյիմիզ օրտուլարը նասըլ տիւշիւնիւյոր իսէք, մէքթէպսիզլիքտէն, մարիֆէթսիզլիքտէն չէքմէտիյի գալմայան պու թալէսիզ խալզը տա էօյլէ տիւշիւն-մէլիյիզ: Օսմանլըլար իչին մուզաֆֆէրի-յէթի հագիգիյէ անճագ պու սայէտէ հուսուլա կէլիր: Եօգսա նէ մուհարէպէ-լէր տէ գազանսագ, եինէ հագիգաթտա մաղլուպըզ»:

Հօմրուշ վէ Ըշսթր.— Հօմրուշ լաի-հասը՝ Իրլանտայա մուխթարիյէթի իտարէ վէրմէք իչին Ինկիլիզ հիւքիւմէթինին Փարլամէնթօյա թագտիմ էթտիյի գա-նուն լաիհասը տըր: Պու լաիհա Իրլանտա-նըն ումուրը տախիլիյէսինին իտարէսինի Լօնտրատաքի Փարլամէնթօնըն էլինտէն ալըպ տօղրուտան Իրլանտալըլարըն էլինէ, եանի Իրլանտատա թէէսիս էտիլէճէք օլան Փարլամէնթօնըն էլինէ թէպիմ էտէճէք տիր: Իրլանտանըն չէմալընտա Ըլթըր իս-մինտէ պիր վիլայէթ պուլունուպ, պու վիլայէթ էհալիսի էքսէրիյէթլէ փրօթէս-

թան տըրլար վէ պունտան մատա, պու էհալի աւլ Իրլանտալը օլմայըպ, պունտան 200 սէնէ գատար էվվէլ Իսգօշիատան հիճրէթ էթմիշ օլան էհալինին զիւրրիյէթի տիրլէր: Պու էյալէթ ատէմլէրի Հօմրուշ լաիհասընըն գապուլ օլունմասընա իթիրազ էթմէքլէ պէրապէր, հաթթա Փարլամէնթօ էքսէրիյէթլէ անը գապուլ էթսէ պիլէ, քէնտիլէրին անա գարշը մուզալլէմէթտէ պուլունաճագլարընը իտտիա էտիյորլար: Հաթթա պու մուզալլէմէթտէ սօնա գա-տար միւթթէհիտ պուլունաճագլարընա տաիր արալարընտա պիր ահմնամէ տէ իմզալամըշ տըրլար: Պունլարըն սաիգէսի իքի տիր տէյու կէօրիւնիւյոր: Պիրի քէնտիլէրին փրօթէսթան օլտուղու հալտա, Գաթօլիք օլան Տըպչիկի փարլամէնթօսընտան տէյիլ Լօնտրատան իտարէ օլունմազը իսթէյորլար: Պիրի տէ շու տըր քի, քէնտիլէր Իրլան-տա նէսիլնտէն օլմայըպ Իսգօշիալը օլտուգ-լարը իչին Իրլանտանըն փաթիթաթընա տէյիլ, Իսգօշիանըն փաթիթաթընա մէր-պուլթ պուլունմագ իսթէյորլար: Պու մէ-սէլէ Ինկիլիզ էհալիսինին ճիտտի սուրէթ-տէ նազարը տիգգաթընը ճէլպ էտիյոր: Ձիրա պիր տէֆա Փարլամէնթօտա պիր նիզամ գապուլ օլունուրսա, օ նիզամա իթաաթ էթմէմէք պիթթապի նիզամըզ-լըզ օլուր վէ տախիլի միւշքիլաթա սէպէպ օլուր: Հալ շու քի Ըլթըր էհալիսի քէնտի իտտիալարը իլէ, Իրլանտալըլարըն Հօմրուշ լէյհինտէքի իտտիալարընը թաստիգ էթմիշ օլույորլար, զիրա անլէր տախի, պիր Գաթօլիք էհալինին պիր փրօթէսթանթ Փարլամէնթտէն, եանի Լօնտրա Փարլա-մէնթինտէն իտարէ օլունմասընա իթիրազ էտիյորլար: Վէ քէնտիլէր ճիսնճէ Ինկի-լիզլէտէն ֆարզլը օլուպ այրը պիր ատա-տա սաքին օլտուգլարը իչին, քէնտի ու-մուրը տախիլիլէրինի քէնտի էլլէրի իլէ իտարէ էթմէքլիյի թալէպ էտիյորլար:

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ԻՍՎԻԶԵՐԱ ՏԱՂԱՐԸՆՏԱ

ՏՕԳ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

1.

Լէօքէրպատ դապրճալարնա կիթմէք իւզրէ Զուրիխ մէքթէպի թըպպիյէ շակիրտանընտան էտուարտ էֆ. Տէր Ստեփանեան իլէ պէրապէր Օգոստ. 17ինճի կիւնիւ եայա օլարագ եօլու թուլթուղ վէ կիւզէլ պիր քէօփրիւ իւզէրինտէն Բօն ըրմաղընըն գարչը եագասընա կէչիպ պայըր եօգարը օլ էսքի պիզիմ Լօէլ քէօյիւնէ տօղրու թըրմանտըգ : Իշպու գարիյէնին գատիմ գալսար վէ գուլէլէրի սէյր էթմէյի տէյէր. լաքին քիրլիլիք վէ փէրիշանլըգ ճիհէթիլէ գարիյէ ի մէգքիւրէ պիզիմ քէօյլէրտէն պաղըլարընը անտըրտըղը իչիւն օրատա չօգ էյլէնմէյիպ՝ Բօն տէրէսինի վէ ըրմաղըն ճէնուպունտա օլան տաղլարը սէյր էտէրէք սավուշու վէրտիք : Օվատան պին այագ գատար եօգարտա էնլի Տալա պօղաղը իւզէրինտէ գուրուլու շօլ հէյպէթի քէօփրիւլիւ կէչտիք, վէ պիր աղ սօնրա քէնտիմիզի «Լէօքէրպատ» վէ եա «Լօէլ լէ Պէն» թէսմիյէ օլունան շօլ համամ գարիյէսինտէ պիր հօթէլ տէրունինտէ րահաթ էթմէքտէ պուլտուգ :

Իշպու գարիյէ 700 սէքէնէյի հավի, ախշապ պինալը վէ տէհրէրտէն պէրու

Փապախշ գապըճալարը ճիհէթիլէ մէշհուր, վէ 7000—12,250 այագ իրթիֆաընտա տաղլար իլէ մուհաթ պիր մահալ տըր :

Գապըճալարը 20տէն զիյաւտէ օլուպ իչէրինտէն էն մէշհուր Լօրան գապըճասը տըր : Եէրտէն չըգտըղը վագթ սուլուն տէրէճէ ի հէրարէթի 40—50° սանթիկրատ օլուպ, իչինէ պաչգա սօղուգ սու գաթմագսըղըն խուսուսի պիր վասըթա իլէ հէրարէթի 30 տէրէճէյէ էնտիրիլմիշ տիր : Շէօյլէ քի՝ կէրէք տէրէճէ ի հէրարէթին միւթէտիլ օլմասը ճիհէթիլէ,

վէ կէրէք տիկէր քիւքիւրտլիւ գապըճալար կիպի ճիլտի վիւճուտին տէրիսինի թահրիք էթմէտիյինտէն պու համամլար իչինտէ 5—6 սաաթ գատար րահաթ էյլէնիլէպիլիյօր, վէ պէօյլէ ուզուն միւտտէթ պու պանեօլար իչինտէ գալմագլա ատէմ պիր չօգ խասթալըգլարտան տա շիֆա պուլույօր, խուսուսա րուճաթիզմ, նիւրալճի վէ պիր թագըմ ճիլտ խասթալըգլարը իչիւն փէք նաֆի տիր : Պու շիֆապախշ սուլըն հէր լիթրասընտա խէյլիճէ մէվատտը էճնէպիյէ պուլունուպ 20 ատէտ մէնպալարտան եէվմիյէ 200,000 լիթրա սու աղըյօր : Ուզուն պանեօ միւտտէթինի էհալի սու իչինտէ ճէրիտէ, քիթապ օգույարագ, քեաղըտ, տամա վէ զայրիհում օյնայարագ, վէ հաթթա Էթմէքլէրինի տէ եիւզէն սօֆրալար իւզէրինտէ եէյէրէք կէչիւմէքաէ տիրէր : վէ շուհալտէ օնլարը սէյր էթմէք փէք խօշ պիր մէնզարէ թէշքիլ էտէր : Բէյիֆ իչիւն պիզ տէ պիր սապահ գահվալթըմըղը սու իչինտէ էթաիք : Սու իւզէրինտէ եիւզէն սօֆրատան թաամ եէմէք էփէյի էյլէնճէլի պիր շէյ իմիշ : Գահվալթըմըղ սիւտլիւ գահվէ, պալ վէ թէրէ եաղընտան իպարէթ իտի, ատա պալըգլարը կիպի արատա պիր սուլուն իչինէ տալըպ աղ սօնրա եինէ տըչարը չըգարագ նէվիճատ սօֆրամըղըն պաչընա կէչէր իտիք : «Ալաթիւրքա» եէմէք եէմէյի զաթէն անատան պիլիր իտիք, կէչէն 5 ալ զարֆընտա «Ալաթիւրքանկա»յը տա էյի քէօթիւ պէլլէմիշ իտիք, լաքին շու սօն ուսուլա «Ալա Պէն» (Bains) ուսուլունա պէօյլէ պիրինճի տէֆատա թէրթիպլիճէ ալըշմագ էփէյի պիր մարիֆէթ տիր, վէ հէր Լէօքէրպատը զիյարէթ էտէնլէր իչիւն սընամաղը տէյէր :

Հէր հօթէլտէ գատընլարըն վէ էրքէլէրին հավուզլարը այրը օլարագ եան եանա իքի պէօյիւք հավուզլար վար տըր, գապըճա տօգթօրընա մուսայէնէ օլունա

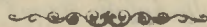
րագ, վէ խուսուսի էլպիսէլէր կիյմիշ օլարագ պանեօ էտէրլէր: Լաբին պիզ նէ մուայենէ օլընարգ, նէ խուսուսի էլպիսէ կիյտիք, պիզիմ կիպի կէլիպ կէչիծի եօլ-ճուլար ալըռ ուֆագ ափարթըմանլարտա պանեօ էտէրլէր, պիր ազ փահալըյա մալ օլույօր իսէ տէ, պու տահաէյի տիր: Իշպու պանեօլար տէրունիստէ մուսաթ տուլու իլէ թէտափի իճրա էտիլտիյի կիպի էլէթթիդ պանեօլարը տախի վար տըր: Տալա տէ-րէսինին ազընթընտան էլէթթիդ գուլ-վէթի ալարագ հէմ էվլէրի, սօգազլարը թէնվիրէ, հէմ տէ պու մագսէտէ գուլ-լանմագտա տըրլար: Աճէպա նէ՞ վագթ պիզիմ տէ պօշ պօշընա, տէլի տօլու ա-գան չալլարմըզ պէօյլէ գօմանտա ալթը-նա ալընարագ իշէ եարատըլաճագ:

Լէօթէրպատ սալթ համամլարը ճիհէ-թիլլէ վիւճուտէ նաֆի պիր մահալ օլմա-յըպ անճագ մէվգի ճիհէթիլլէ տէ ուրհէթէ եարար պիր եէր տիր: Չամ վէ սէրվի օրմանլարըյա իհաթէ օլտնուպ իափիշէ-րանըն տիկէր ելրլէրինտէն զիյատէ կիւ-նէշի կիւնլէր կէօրտիյիւնտէն, վէ շիւսա-լըն սօլուպ չէտիտ ըիզկեարլարընտան մէֆրէթ գալալար վասըթաուլըյա մուհաֆա-զա օլունտուղունտան փէք խօշ պիր իզլիմէ մալիք օլուպ, վիւճուտ հէր հալ անտէն իսթիֆատէ էտէր: Մայիստէն Հոկտեմբեր ալլարընա գատար տիւննանըն ֆարգլը ճիհէթլէրինտէն հիսապսըզ քիմսէլէր օրա-յը զիյարէթ էթմէքտէ տիրլէր, խուսուսա Ալմանիատան, ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա-տան: Պիզիմ պուլունտուղումուզ վագթ Մըսրտան կէլմիշ պիր Իսլամա տա թէսա-տիւֆ էթտիք:

Եէրլի էհալիսի ու մու մէն Գաթօլիք տիրլէր: Շէհրտէ պիր Գաթօլիք քիլիսէսի օլտուլը կի-պի, պիր տէ ինկիլիպ քիլիսէսի վար տըր: Էհալի իպատէթ ճիհէթիլլէ փէք տիւնար կէօրիւնիւյօրսր: Շաքաթ ագչամը քիլի-սէլէրինէ կիլթաիյիմիզտէ անը խընճախընճ

տօլտուրմուշլար իտի: Խըտմէթլէր Ալմանճա օլտուղունտան սայքի պիր շէյանլամատըգ, անճագ 20—30 տէֆա պիրի պիրի ար-գասը սըրա, իշինտէ՝ «Մարի» լուղէթի պու-լունան գըսա իպարէլէր միւնավէպէթէն փափագ վէ ճէմաաթ թարաֆընտան թէք-րար էտիլմէսի տիգգաթըմըզը ճէլպ էտի-յօր իտի:

Իշպու գապըրճա քէօլիւնէ կիւնտէ իքի տէֆա մունթազամէն փօսթա կիտիպ կէլտի-յի կիպի օրատա թէլէֆօն վէ թէլէկրաֆ մէրքէզլէրի տէ վար տըր: Պու կիպի խօշ պանեօ գարիյէսինտէ զիյատէ տուրմամը-զը տէյէր իսէ տէ, վագթըմըզ միւսաա-տէ էթմէտիյինտէն Երկուշաթթի սապահ-լալըն պիրէր պանեօ տահա ալտըգտան սօնրա գահվալթըմըզը էտիպ, հիսապըմըզը կէօրէրէք ալըրմամըզ իճապ էթտի: Լա-քին ալ սանա պիր պաշ աղըրսը, պիր ռիշվէք, պիր տէ պախիշիշ իշիւն կէօզ տի-քիպ պէքլէյէնլէրի կէօրիւր իսէմ սօն տէ-րէճէ սըզըլըրմ: Իշթէ պու սօնրաքիլէրէ պուրատա տա ըաթթ կէլտիմ: Պիր իքի օլա՝ նէ իսէ: Լաքին սանթուր չիվիսի կի-պի 5—6 թանէ տիգիլտիլէր: Աճէպա պիզի նէ՞ պէլլէտիլէր, Թիւրքիատան կէլէն զէնկին լօրտլա՞ր մը, Իմտի ազ վէրիպ թէրս չէհրէ կէօրմէք թէհիքէսինտէն վէ չօգ վէրիպ քէսէտարըն ճանընը սըզմագ պէլիյէսինտէն գուրթուլմագ իշիւն պիլ-մէտիքլէրի լիսանտա արգատաշըմ իլէ իս-թիշարէ էտէրէք գըսա եօլու սէչտիք: Հօ-թէլին միւտիրէսինէ «Պուլարըն պախիշիշ-լէրինի սանա վէրսէմ տէ սէն թագսիմ էթսէն օլմա՞ղ մը,» սիւալըմա «Փէք ալա օլուր,» ճէվալընը ալըր ալմազ, հէման ա-վուճումուտ պէքլէմէքտէ օլան 4 ֆրանզը անըն ափուճունա գըստըրըպ սափուշու վէրտիք: Համամտա խափը կէթիրէն տէ տըշարտա հափուտա պէքլէր իմիշ: հէման ծնա տա «Իշէրիյէ կիթ վէ ալ» տէյու ի-շարէթ էտէրէք իզիմիզի զայիպ էթտիք, արթըզ էաուարտ էֆէնտիտէն ալըրարագ պէն չիմալա միւթէվէճճիհէն սըրթ գալա-լարտան եօգարը երիւրմէյէ պաշլատըմ:

Ի Տ Ո Մ Ճ Է Չ Ա Ս Ր

ՄԵԼԱՆԳԹՈՆ Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ, ԱՄԵՐԻԳԱ

1.

Սօն զէմանլարտա իտամ ճէզասընըն լաղվը մէսէլէսի էրպապը հուգուգու մէշ-
ղու էլլէյէն մուհիմմ մէսէլէլէրտէն պիրի
օլմուշ տըր :

Պիր վագթ, պազը տիյարլարտա, գա-
նուն վէ նիզամ ՚հէյէթ ի իճթիմաիյէլէրին
նուֆուս վէ իտարէսինի հաիզ պիր թա-
գըմ զայր ի մէսուլ քիմսէլէրին իրատէթի
իտի : Ֆէրտլէրին էօմր ու իգպարը պիր
թէք ատէմին քէյթի մայէշա հիսսիյաթ
վէ հըրսընտան ասըլը օլուպ, հէնուզ նըսֆ
տէհը էվվէլէտէք մէմլէքէթիմիզտէ պիր
այագ գապը վէ պիր գապ Խօղուրթ սըր-
գաթը իչիւն ատէմլէրին սալպ էտիլ-
տիյինի պիզզաթ կէօլլէրի իլէ կէօ-
րէն փէտէրլէրիմիզ նագլ էտէրլէր : Տի-
կէր թարաֆտան մունթազամ գանունլարլա
իտարէ օլունան Ֆրանսա վէ Խնկիլթէրրա կի-
պի տիյարը միւթէմէտտինէտէ, թա Ֆրան-
սըզ ինգըլապը զէմանընատէք 200իւ միւ-
թէնափուզ ֆարգըլը ճինայէթ միւթէնասըր-
լարը՝ իտամ ճէզասըլլա թէէտիպ էտիլի
իտիլէր : Լաքին օլ մէշհուր տէվրէ ագա-
պինտէ ատէմին գըլմէթ ի հագիգիյէսի տէ
թէմէտտին վէ թէրագըլը ագընթըսըլլա
արթմագտա պուլունմուշ, ումուրը իտարէ
էհայլինին նուֆուզ վէ թէէսիրի արթտըգ-
նա զուլմ ու վահէթ Եէրինէ ճէզանըն
ճիւրմէ թաթպըզը ուսուլու իսթիմալ օ-
լունմազա պաշլատը, վէ պու կիւն միւ-
թէֆէքթիլինաէն չօգլար օլ գանըշա կէլ-
միշ տիրլէր քի, ատէմին հայաթը՝ օլուր
օլմազ էսպապլէ գաթ օլունմայաճագ տէ-
րէճէտէ ալի վէ մուազգէզ տիր : Պիր ֆէր-
տի թէէտիպտէն պաշ մագսէտ՝ անըն իսլահը
օլուպ օլ ճիհէթտէ գուլլանըլան ճիւմլէ
վասըթալար օլ մագսէտէ խըտմէթ էլլէ-
մէլի, վէ չու տիւնեատա Եաշամազա հէր
ատէմին հագգը միւսափի օլտուղու հալտէ
պիր հիւքիւմէթին իսլահ փէրտէսի թահ-
թընտա պիր միւճրիմի իտամ էթմէսի հիչ

պիր վէճհէ թէպրիյէ օլունմայաճագ պիր
ճինայէթ տիր : Իշթէ պու թէսափուր
թէվէսսիւ էլլէյիպ նէշվ ու նէմա պուլա-
րագ իշսամ ճէզասընըն լաղվը մէսէլէ-
սինի մէյտանա կէթիւրմիշ տիր :

Մէսէլէնին սուպութի ճիհէթինին միւ-
տաֆիլէրի քէնտի իտտիալարընը էզճիւմլէ
տին, թըպպ, գանուն վէ իւնսի ճիհէթ-
լէրտէն իլէրիսիւրէրէք իտտիա էլլէլէր քի,

1. Ատէմին հայյէն իմրար էլլէյէճէյի
հէր տագիզէ թէվպէ վէ մաղֆէրէթ իչիւն
անա պախշ օլունմուշ ֆուրսաթ միւհէթի
տիր, պինաէն ալէյհ Խալիգտէն մատա հիչ
պիր ֆէրտ Եա հէյէթին պիր քիմսէյի օլ
ֆուրսաթտան մահրում էթմէսի ճաիզ օ-
լամազ :

2. Չօգ սըրալարտա գաթլ ֆիլիլ ագ-
լի, բուհի վէ իւնսի էմրագը միւթէնէվվիէ
նէթիճէսի տիր քի, պու կիպի սըրալարտա
հիչ պիր ճանի իտամա միսթահագգ տէ-
րէճէտէ մէսուլ օլմայըպ, տահա զիյատէ
հիւքիւմէթ վէ էֆքեարը ումուլիթինին
իլթիւրաքընա միւհթամ տըր, չիւնքի պիր ա-
տէմ անճագ վուգուֆը թամմլէ իրթիքեապ
էլլէտիյի էֆալըն մէսուլը օլապիլիլ : Պիր
սապի Եա գանունըն հէր մուամէլէսի նա-
զարը գանունտա նամէսուլ օլտուղու մի-
սիլլու, գանունէն մէճնուն ատտ օլունան.
լար վար քի, անլէրին հէր հանլը նէվ
զաաֆ նէթիճէսի օլարագ իրթիքեապ էյ-
լէտիլլէրի ֆիլիլին հիյնի հիւքմիւնտէ պու-
լունտուգլարը ագլի վէ բուհի հալ ու քէյ-
ֆիյէթլէրին նազարը իթիպարա ալընմասը
իճապ էտէր :

3. Հալը հալըրտա իտամ ճէզասը պիր
գաթիլի իխաֆէ էտէճէք հիչ պիր նու-
ֆուգու հաիզ տէյիլ տիր : Չիւնքի գաթլ
ֆիլիլլէ մագնուն օլանլարտան օլ գատար
ազլարը իչպու ճէզա իլէ թէճգիյէ օլու-
նույօրլար քի, սալքի հիչ պիր գաթիլ
քէնտիսինին իչպու պէտպախթ ագալիյէթ
միյանընտա պուլունմաճազընը ֆարզ էթ-

մէջ: Անտէն մատա չօգ սրբալարտա պիր գաթիլին միւէպպէտ եա մուվագգաթ քիւրէրլէ մահքիւմիյէթի էֆքեարը ումու- միյէյի մէմնուն գըլար իքէն, անըն իտամա հիւքմիւ էհալինին օլ գատար հէյէճան վէ նախօշնուտիսինի մուճիպ օլույօր քի, իղ- հար օլունան նիւմայիշ վէ չիքհայէթլէր նէթիճէսինտէ հիւքմէ լայըգ պիր գաթիլ չօգ քէրրէ նախիլ աֆվ օլույօր: Բուպ տէհը գատար էվվէլ Մ. Ամէրիգանըն նիւ Եօրք էյալէթինտէ թասսիմ թասսավվուրլէ վէ դա- յէթ միւհէյիպ հալ ու քէյֆիյէթլէր թահ- թընտա քէնտի զէվճինի գաթլ էյլէյէն պիր գատընըն իտամ օլունմասընըն պէյն էլ էհալի մէյտանա կէթիրտիյի ազիմ հէ- յէճան վէ հիւտէթի չօգլար տէրխաթըր էտէրլէր: Ճէզանըն վէխամէթի էհալինին հիսսիյաթընը օլ տէրէճէ թահրիք էյլէյօր քի, վէրիլէն հիւքմիւն ատալէթի, էհալի- նին քէնտի հէմճինսինէ տօղրու թաշտըղը լիգգաթ վէ իշթիրաք հիսսիյաթը էօնիւն- տէ զաիլ օլույօր:

4. Պիր ատէմին Սըրֆ Գարինէ ի Գա- թաա (Circumstantial evidence) ատտ օլունան թարիգտէ հիւքմ վէ իտամ է- տիլտիյի նատիր վուգուաթտան օլումըն տըր: Պիր քիմսէ նահագգ օլարագ հէր հանկը նէվ պիր մաղտուրիյէթէ տիւչար օլսա, օլ զատր սօնրատան թաղմին օլու- նապիլիր, լաքին պիսուշ օլարագ իտամ էտիլէն պիր պէտպախթըն գաթ էտիլմիշ հայաթը հիշ պիր թարիգլէ իատէ օլու- նամաղ: Էօմր էօյլէ պիր չէյ տիր քի, պէ- հա իլէ սաթուն ալընամաղ վէ փէչիմանի իլէ էօտէնէմէզ, պիսուշ պիր պիչարէյի հէր հանկը Եօյտա օլուրսա օլսուն, գանուն փէնչէսիլլէ մահվ էյլէյէն պիր հիւքիւմէթ ծինայէթ մէսուլիյէթինտէն հիշ պիր զէ- ման թախիլիյէ ի վիճտան էյլէյէմէզ: Հիւքմ- տէ պիր Եանլըշ եա ատալէթսիզ պիր ա- տըմ Գասսապ Միսաք վէ բիւֆէգասընը տար աղաճը իւզէրինէ չըգարտըղը պիր

հագիգաթ իսէ տէ, 41 տօղրու հիւք- միւն պիր Միսաք մէյտանա կէթիրտիյինին սապըգը Եօգ տըր:

5. Իշպու ճէզա պիր ճանինին իսլա- հընա հիշ պիր թէէսիր էտէմէտիյի մի- սիլլու, իրթիքեապ օլունան ճիւրմ իլէ տէ ապլա միւթէնասըպ օլմայան պիր ֆիիլ տիր: Տար աղաճը իւզէրինտէ իսլահը նէֆա էթմէք ճիհէթինտէ Յիսուպէ խաչ- լանան խըրսըզա փէք աղլարըն ըէֆագա- թընը կէօրիւրիւզ: Հալ պու քի, էն պէօ- յիւք էքսէրիյէթին գալպինի տար աղաճը սալթ սէրթլէշտիրմէյէ խըտմէթ էտէպիլ- միշ տիր: Չօգ տէֆա պիր մահքիւմիւն մէրտանէ վէ միւթէպէսսիմ սիմա իլէ, զանն էտէրսին միւրթէքիպի պուլունտու- ղու մուամէլէ ի ֆաճիէտէն խօշնուտ օլուր- ճասընա ճէլատըն գըլըճը էօնիւնէ պօյուն էյմէսի, էհալիյէ նիւմունէ օլաճագ Եէրտէ սու ի իպրէթ օլմասընը իսպաթ իչիւն ու- զաղա կիթմէք հաճէթ տէյիլ: Վէհասըլ մէ- սէլէնին պու ճիհէթինին միւտաֆիլէրի գա- նունը ճէզանըն տարիլէ ի ատալէթտէ վէ- ըէպիլէճէյի էն պէօյիւք հիւքմիւն միւէպ- պէտ գալապէնտիք հիւքմիւ օլտուղունու իտտիա էտէրլէր:

Իմտի աճէպա պու իտտիալար իտամճէզա- արնըն լաղվընը թէպրիյէ էտէճէք գուվլէթի հաիլ մի տիրլէր: Իշպու սիւալա իքինճի պէն- տիմիզտէ ճէվապ վէրմէյէ չալըշաճաղըզ:

Վ Է Ս Ո Ւ Վ

ՏՕԳ. Ա. Ս. ՆԱԳԳՍԵՆԱՆ

Ինսան թապիաթը աճալըպ տըր, հէր չէյի կէօրմէք իսթէր: Մամուրիյէթ վէ խարապիյէթի այնի մերագ իլէ սէյը էյլէր: Եյիյի վէ քէօթիւլիւ թէֆթիշ էյլէր, տիւնԵայը իմար վէ պինա էտէն գուվլէթ- լէրէ օլտուղու կիպի տնը խարապ վէ պէր- պատ էտէն գուվլէթլէրէ տէ հայրան օ- լուր: Պէշէրիյէթին վէլի նիմէթլէրինի եատ էյլէտիյի կիպի ճէլատլարընը տա տիլին- տէն տիւչիւրմէզ: Վօշինկթօնլարը, Էտի- սընլարը, ֆասթէօլարը, Պիզմարգլարը, Վիգթօր Էմմանու էյլէրի կէօրմէյէ նաօըլ

հասրէթ չէքէր իսէ, ներօնլարը, Ապտիւլ Համիտլէրի կէօրմէյէ տէ այնի տէրէճէ իշթիյազ էյլէր: Էմինիմ քի, պու կիւն ճէն-նէթին վէ ճէհէննէմին գափուլարը կիտի-լէճէք պիր եէրտէ օլտա, վէ իշէրի կիրմէ-յէ տուխուլիյէ տլտալար, ճէննէթի կէօր-մէյէ կիտէն գատար վէ տահա գիյատէ ճէհէննէմի սէյր էթմէյէ կիտէնլէր պուլու-նուր: Իշթէ պու սէպէպաւէն սիր քի, ին-սանլար շու մամուր մէմէքէթի պիր գաշ պին սէնէտէն պէրու եազըպ գափուրան, խարապ էտէն Վէսուվըն ազընա, աթէշ նէհրինին մէնպաւընա թըրմանըպ չըգմըշ-լար տըր: Շու ֆարգ իլէ քի, էվվէլէրի պարկիր, գաթըր իլէ, եախօս եայա օլտ-րազ չըգարլար իքէն՝ շիմտի շմէնտըֆէր գաթարլարը իլէ րահաթ րահաթ եօգարը չըգմագտա տըրլար: Էվվէլա կիւնլէր սարֆ էտիպ պին պիր մէշազգաթ իլէ կի-տիլիր իքէն, շիմտի պիր գաշ սաաթ վար-ֆընտա եօգարըյր սէյր էտիպ կէլէպիլիր-սին:

Պու տաղ Ագ տէնիզէ նազըր 4,000 այազ եիւքսէքիյինտէ օլուպ, ֆարգլը գէմանլարտա փաթլայըպ պիր թարաֆը 200 այազ եիւքսէլմիշ եա չէօքմիշ տիր: Շէքլի՝ թէփէտի քէսիլմիշ վէ չուգուրան-մըշ պիր մախրութի տիր: Կէօրիւնիւր քի, թարիլի Միլտուրն 63 իւնէ գատար ու-զուն միւտաէթ րահաթ գալմըշ օլտուզուն-տան էթրաֆը իմար օլունմուշ իսէ տէ, տէհէթլի ղէլզէլէ իլէ փաթլայըպ խայլը-նա խարապիյէթ իճրա էթմիշ: Պունլար ի-մար օլունուր օլունմուշ 79տա՝ օլ հէյպէթ-լու փաթլայըշ վուգու պուլուպ, Փօմիէի, Հէրքիւլանում վէ սաիր շէհրլէրի մահվ վէ տէֆն էյլէմիշ, վէ անլէր 1800 սէնէ մէս-ֆուն գալմըշլար: Գուրունը վիւսթատա 10 տէֆա տահա փաթլամըշ օլտուզու կի-պի 15ինճի տարտան շիմտիյէ գատար 50 տէֆա տահա աթէշլէր, լափալար փիսիլի-րիւպ խայլը խասարաթ վէրմիշ տիր: 1872

փաթլայըշլարնտա եարըմ միլ էնինտէ վէ 20 այազ տէրինլիյինտէ պիր լափա նէհրի թէշքիլ օլունմուշ, վէ օնտան պէրու լափա վէ քիւքիւրթ ազընթըսր տէվամ էյլէր իմիշ, էնճամ պիղիմ պիլտիյիմիզ 1906 Ապրիլ 4տէ, ղայէթ տէհէթլի սէտալար իլէ փաթլայարազ, պիր թարաֆտան միլիօնլար-նա թաշ փարչալարը ֆըրլատըպ տիկէր թարաֆտան լափա ազընթըսր Անունցիան թա շէհրինէ գատար կէլմիշ, պու հալ 5 կիւն տէվամ էյլէրիպ՝ Ապրիլ 9նճը կիւ-նիւ քիւլ վէ քիւքիւրթ թօղլարը թա նա-փօրի սօգազլարընը գապլամըշ վէ օնտան պէրու սիւքիթ տուրմագտա տըր: Կէօրիւնիւր քի, շու նափօրի էհալիսինի կէօրաիւքճէ, 20—25 սէնէտէ պիր տապըր տիւքէնիպ ղազապու կէլիօր: Շու էսնա-տէ սիւքիթիւնտէն իսթիֆատէ էտիպ եօգարը չըգմաղա գարար վէրտիմ: Էլէք-թրիգ վալիօնլարը իշինտէ եօգարը եօգարը թըրմանըր իքէն կէօրիւլէն մէնպարէ ինսանա Հափիյէնին պաճաւը իւզէրինտէ օլտուզու-նու ունութտուրույօր: Էվվէլա եարըմ սաաթ գատար պաղլար, պաղչէլէր, քէօշքլէր, պաղչէ էվլէրի արասընտան կէ-չիօրսըն, անտէն 1858ին լափա կէօրիւ իշինտէն կէչիպ շարգա տօղրու տէօնէրէք ղայէթ խօշ քէսթանէ օրմանլարընտան եօլ տէվամ էտէրէք, Սան Սալվաթօր քիլիսէսի վէ պէօլիւք րասատիսանէնին պուլունտու-զու եէրէ եէթիշտիք: Պու պինալար նասըլ իսէ, 1876 վէ 1906 փաթլայըշլարընտա գիյան չէքմէմիշլէր վէ օրալարտա կիւզէլ հօթէլլէր ինչա օլունմուշ, Անտէն կէնիշ լափա թարլալարընտան կէչիպ թէփէյէ շմէնտըֆէրին նիհայէթինէ եէթիշտիք, պու լափա կէօրիւնիւն ալտըղը աճալըպ չէքլէրի սէյր էյլէտիքճէ օնլարըն սըճագ վէ սէյեալ հալինտէ օլտուգլարընը խայալ էտէպիլի-յօր իտիմ: Հէր թարաֆտա տալլալար, ուֆագ տաղլար, ուֆագ կիրտապլար վէ տէրէլէր թէշէքքիւլ էթմիշ, քէօքլէր վէ

աղաճ պէտէնէրի շէքիւնի աւար, պիւ-
քիւրմիւշ, գրվորը վէ օ հալտէ սիմ սի-
եան տօնու պիւքիւրմիւշ գաւարը տըր :
Պու ուփագ նուսունէյէ պագը պիւքիւր-
միւշ պիւքիւրմիւշ գաւարը պէտէնէրի
սէյյալ հալտէն գրվորը պիւքիւրմիւշ
գաւարը տըր, տէրէրի, տէր-
եա չուգուրը տըր թէյքիւ ելէտիւնի
խայալ էտիյօր իտիմ :

Շմէնտըֆէրին վասըլ օլտուղու նօգթա-
տան ասը պէրքեանա կիթմէք իչիւն պիւ
ինճէ եօլտան պիւ ոսաթ գատար եիւրիւ-
յէրէք թըրմանմագ լաղը տըր : Պու չը-
գըլ էփէյի զահմէթի տիւ : Հէր պիւ ա-
տըմ եօգարը չըգարէն պիւ ալագ եու-
չագ քիւլ իւղէրինտէ աչաղը գայըյօր :
Պագը գատընլարը սէսու տէնիւն պիւ
քիւրմիւշ իչիւն օթուրմուշ օլտուղը
հալտէ 4 քիւլ կէօթիւրէրէք չըգարըյօր-
լար, զաթէն ճէհէննէմ գափուսունա կիթ-
մէք իչիւն էն էյի ուսու պէտէն 4 ատէմ
իւլէ կիթմէք տիւ : Շու ֆարգ իւլէ քիւ, պու
ատէմէրին ալագը գայար իսէ պաշգա պիւ
թարաֆտան եինն օրայա եօլու օլաճագ-
լարընտա չիւպհէ եօգ տըր :

Ինճամ եօգարը պէրքեանըն քէնարը-
նա վասըլ օլտուղ, պուրասը 500 ալագ
գութուրնտա, 200 ալագ տէրինիյիտէ
պիւ չուգուր քիւ, օրթաւընտա 100 ալագ
էնինտէ պիւ կէօպէյի վար տըր, չուգու-
րուն հէր թարաֆը վէ օրթասը քեամիւլէն
քիւքիւրմիւշ գաւար տըր : Պուրատաքի
քիւքիւրմիւշ ճէվհէրէրինին վէրտիյի լէնկիւր
զայթ կիւզէլ վէ փարլագ տըր, եէչիւ,
սարը, մաի, թուրունճու, գըրմըլը, հէփ
րէնկիւր կիւնէյին զիյասընտա աքս էտիպ,
օրթա գուպպէնին էթրաֆը պիւ գօյու
եէչիւ չիմէնիւք կիպի պիւ հէյթ ալըյօր :
Պու չիմէնիւք՝ գօյու եէչիւտէն պաշլայը պիւ
կիւզէլ թուրունճույա թէհալվիւլ էտիյօր,
վէ արալարտա պուրունա եարըլարըն
էթրաֆը կիւզէլ չէրլէրտէ քիւքիւրմիւշ ճէվ-
հէրէրի իւլէ թէգէրն օլունը տըր :

Օրատա աթէշ՝ ֆիւան կէօրմէտիմ, լա-
քին պիւքիւրմիւշ եարըլարտան տարըլար-
տան չըգան քիւքիւրմիւշ զաւարա պուր-
նուսու մէնտիւ գափամայարագ թէսլիմ
էտէմէտիմ :

Պու մէվգի հագիգաթէն էօմիւմտէ
տուրտուղում էն հէյպէթու վէ էն ճալիպ
պիւր մէվգի իտի : Պանա էօյլէ կէլտի քիւ,
պիւ թարաֆտան 100 էրճէ միւ Ագ տէ-
նիլէ, պիւ թարաֆտան ճէնուպի իթալիա-
նըն պէտիւք պիւր զըմնա, նէհրէրէ,
վատիւրէրէ, նափօյիյէ վէ պիւր չօգ չէհր վէ
գատապալարա հաթիմ օլան չու իմիէրա-
թօրուն ալթուն թաճը քէնարընտա տու-
րույօր իտիք : Այնի զէմանտա պիւիյօր ի-
տիմ քիւ, չու գօճա տիւնեամըլըն աղ-
ղընտա տուրուպ պօղաղընա սէյր էտիյօր
իտիմ : պուրատա տիւնեա բահաթսըլ օլ-
տուգտա, եա միտէ ֆէսատընա օլրատըլ-
տա իչէրիսինտէ պուլունան գալալը,
թաշլարը, մատէնէրի երիմիւ սէյյալ հա-
լինտէ եա էրիմիւ իրի փարշալար հալինտէ
փիւսկիւրիւպ տըլարը աթար իրէն, այնի
զէմանտա պօղաղընտան զաղար, քիւքիւրմիւշ
քիւլ ֆըրլատըր իրէն չըլարտըլը սէսլէր
վիւհիւտինին տիթրէմէսի վէ իրաէ էյլէ-
տիյի մէնզարէ փէք ճալիպի տիգգաթ օլ-
մալը տըր : Ինսան էօմիւնտէ պիւր տէֆա
կէօրմէյի տէյէր : Փագաթ պու տէֆալըգ
պու սէյրանտան քէնտիմի մաշրում էթմէ-
յի գարար վէրիպ օրատան միւֆարագաթ
էյլէտիմ : Օրատաքի պիւր իթալիան նագլ
էտիյօր իտի քիւ, պիւր տէֆա փաթլարը-
չընտա օն պիւքիւրմիւշ օգգա աղըրըլընտա
թաշլարը պիւր գաշ պին ալագ եօգարը
ֆըրլատըր : Տիւման վէ պուխարը 50 միւ
եօգարըյա ֆըրլատըր, վէ քիւքիւրմիւշ
թօղարը Ագ տէնիլէ 750 միւ ուզագ-
տա պուլունան կէմիւրէրէ գատար եէթիւ-
միւ : Շու բագամլարտան իսգ օնթօ էթմէյէ
իթալիանը բագի էտէմէտիմ : պա թէճ-
րիպէ իսպաթընա տա պէրլէյէմէյիպ,
նափօյիյէ ալտէթ էյլէտիմ :

ՐՈՒՅԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

Ի Ն Ճ Ի Լ Խ Ա Տ Ե Մ Է Ս Ի Ն Ի Ն
Ս Է Լ Ա Վ Ե Թ Ի Ն Է Բ Ե Տ Ե Ն Ց Ի Ր
Վ Ե Ր, Ս. Թ Ո Վ Մ Ս Ս Ե Ս Ն, Հ Ս Լ Է Պ

2.

Բէսուլլար իշամ՝ վէ սէլահիյէթի իշթէ պէօյլէ անլատըլար։ Քրիստոս քէնտինի անլէրէ տիրի Բապպ, Խէլասքեար, հա-յաթպախշ րուհ, էքմէլ իշամ՝ վէ հէր շէյ հալինտէ թապաիմ էյլէտի. անլէր տէ պու էվսաֆ վէ գուտրէթտէ անը իմանլէ տէրունլէրինէ գապուլ էյլէտիլէր, պէօյլէճէ Քրիստոս պիզզաթ անլէրէ իշամ օլունճա քիթապըն թուամարը քէնտիլիլինտէն սէօքիլլաի։ Քրիստոսըն ֆիքրինտէն օգույարագ հէր շէյի տօղրու անլատըլար վէ տօղրու եազտըլար։ Ուլէմա վէ Ֆէրիսիլէր քէնտի ֆիքր վէ էմէլլէրի իլէ, Քրիստոս իսէ քէնտի նօգթա ի նազարընտան թէվ-րաթըր օգուտուզլարընտա իտի քի, թա-րաֆէյն պէյնինտէ շէրիաթըն մանա վէ մաթլուպաթը խուսուսունտա եէր կէօք արասընտա օլան ֆարգ գատար միւպա-յինէթ ի էֆքեար մէյտանա կէլտի։ Այնի քիթապ, այնի շէրիաթ, այնի հուրուֆաթ, ֆազաթ ֆիքրլէր այնի տէյիլ իտի, պէօյիւք ֆարգ պուրատան նէշէթ էթտի։

Պօղոս Շամ՝ Եօլու վագըասընա գա-տար Մովսէս վէ փէյղամպէրլէրի ֆիլան մանալարտա օգուտու վէ թէֆսիր էթտի, Քրիստոսա իման կէթիրտիքտէն սօնրա ան-լէրտէ էվլէլլինտէն քիւլլիյէն ֆարգըր մանալար քէշֆ էյլէտի։ Սէպէ՛պ, Եիւրէք տէյիլլիմիշ, Եիւրէք տէ գաֆայը տէյիլ-տիրմիշ իտի։ արթըր սօֆու պիր շէրիաթ զայրէթքէշի տէյիլ, իլլա Քրիստոսուն րու-հու վէ մուհապպէթի իլէ տօլու պիր ա-ռախնալ օլմուշ իտի։ Հաթթա Քրիստոսըն ֆիքրինէ քէսպ Վուգուֆ էյլէմէսինին թէ-րագգը ատըմլարը անըն մուհարրէրա-թընտա կէօրիլլէն թէտէրիւճի նէմատա

գօլալ իզլէնիլէպիլիր։ Բէսուլլըն թէճրիպէ ի շախսիյէսի հէր պիր հագիգի ինճիլ խա-տէմէսի իշիւն տէ պիր էմր ի վագը օլմա-լը տըր։ Անտէ պուլունան Քրիստոսըն ֆիք-րի պիզզտէ եօգ իսէ՝ Քիթապը մուգատ-տէս պիզզէ գաֆայը պիր խազինէ օլմատան զիյատէ պիր շէյ տէյիլ տիր։ Քիթապը մուգատտէսին մէշգ վէ իղահը սըրասընտա ասարը աթիզէտէն, քէշֆիյաթը ճէտի-տէտէն, իլմի թէհարրիյաթըն զիզըյմէթ նէթիճէլէրինտէն, վէլհասըլ հէր թարաֆ-տան իշրագ էյլէյէն նուրլարտան միւսթէ-ֆիտ օլմաղա շալըշմալըյըլ։ Քէլամուլլահըն լէզիզ պալընա թահվիլ էյլէմէք շարթըլլէ հէր չիչէքտէն էմմէլիլիլ, Եիւրէ տէ քէ-լամ՝ վէ վագըմըլ ինսան հիքմէթի վէ ֆիք-րի իլէ տէյիլ, Բուհուլլու գուսրէթ վէ պուր-հալլըլլէ օլմալը տըր։ վէ էյէր պունա նաիլ օլմապ իսթէրսէք, Ալլահըն Բուհու Քրիստոսըն ֆիքրինի պիզզ տէ թէլզին էյ-լէմէք իւզրէ իշլէմէքտէ տիր, նէթէքիմ Քրիստոս էֆէնտիմիզ պույուրտու, «Ամմա օլ հագիգաթ րուհու կէլտիլի զէման սիզի ճիւմիէ հագիգաթա իրշատ էտէճէք։» «Պէնիմքինտէն ալլապ սիզէ վէրէճէք տիր։» Իմտի Բուհուն պու մէվհիպէսինի նէ գա-տար ալապիլիրսէք, Քրիստոսըն ֆիքրինէ նէ տէրէճէտէ մալիք օլապիլիրսէք՝ գուտ-րէթ վէ սէլահիյէթիմիզ օլ նիսպէթտէ իզաիյատ պուլուր, գալմ՝ մինպէրտէ վաիզի տէյիլ, Քրիստոսը տինլէմէլի։ Մին-պէրտէ սէօյլէնէն Քէլամ՝ Քրիստոսըն ֆիք-րինտէն այրըլտը՝ մը, գուվլէթի տէ, սէ-լահիյէթի տէ մահվ օլուր, Յուլհաննէս ինճիլլինի Յուլհաննէս Անէսարաւնիյտէն պաշգալը եազմըլ իտիլի թէհագգուգ էթ-սէ, Եիւրէ պիզ պու կիւն օլտուղու կիպի անը միւլհէմ սայար վէ վազ էտէրիզ. չիւնքի անը Խազան հէր քիմ իսէ, Քրիստո-սըն ֆիքրինի տօղրու անլամըլ իտիլինէ պիզզտէ քէամիլ պիր գանաաթ վար տըր։ Իպրանիլէր Բէսալէսինին մուհարրիլի քիմ

խտիյի հէնուզ նամալիւմ տիր, երինէ տէ անտէ Բրիստոսըն ֆիքրի վէ անըն Բուհունուն նէֆիսի պուլունտուղունտան օ պիգէ միւլնէմ վէ միւթէպէր տիր : Բրիստոս հէր թէնգիտէ ֆաիգ տիր, վէ անըն բուհունտան վէ ֆիքրինտէն սէօյլէյէն պիրի քիմ օլուրսա օլսուն, սէօյլէտիքլէրինէ իման վէ իթաաթ թալէպ էյլէմէյէ հագգը վար տըր : չէօյլէ քի, Բիթապը մուգատտէս իլհամըն գայուր օլուպ անը մէմու գըլան վէ թէրքիպ էյլէյէն իսէ՝ էֆզալ իլհամ օլան Բրիստոս տըր :

Ինծիլ խատէմէսինին սէլահիյէթինի Բիթապը մուգատտէստէն զիյատէ Բրիստոսա վէ հարֆտան իսէ հարֆը իհեա էյլէյէն բուհա աթֆ էթմէմիզտէ, հագիգաթը հալը մէյտանա գօյմուշ օլմագլա պէրապէր, շու պիր գաշ ամէլի իսթիֆատէլէրտէ տախի պուլունապիլիրիզ :

1. Բիթապը մուգատտէս հագգընտա թասափուրլարմըզ եիւքսէլիր, անա մողբու հիւրմէթ վէ մուհապպէթիմիզ արթար : Էօյլէ պիր քիթապ քի, մէնպաը Ալլահ, մագսէտի Մէլէքիւթ Ուլլահ, միւնտէրիճաթը Բրիստոսըն ֆիքրի, Բրիստոսըն ֆիքրինին մէրճիի Փէտէրին ալի վէ ագտէս իրատէթինին իթմամը վէ օլ իլահի իրատէթին նիշանկեաճը տա նէվի պէշէրին բուհանի խէլաը, ախլագի իհեասը վէ թէալիսի տիր, վէլհասըլ իպլիտասը վէ ինթիհասը Բրիստոս օլան պիր քիթապ, պիհագգին էն սամիմի հիւրմէթ, մուհապպէթ, իթիմատ վէ իթաաթա լայըգ տըր : Տաիմա եէնի, տաիմա նաֆըզ վէ տաիմա մէրի իլ իճրա տըր : Պէօյլէ պիր քիթապ ինսանի միւտաֆաայա միւհթամ տէյիլ տիր, քրիթիգա փօթաքնտան գօրգմազ, ճէմիյէթի պէշէրիյէնին հայաթ վէ ֆաալիյաթընըն հէր տաիթէսինտէ հուսուլէ կէթիրտիյի ինգըլապաթ իչինտէն իչիտիլէն ասըլարըն չէհատէթ սէսի անըն էն պէօյիւք միւտաֆաասը տըր, պէօյլէ պիր Բի-

թապա սալթ հիւրմէթ էթմէք վէ պաշ էյմէք լազըմ տըր :

2. Բիթապը մուգատտէս հագգընտա օլան սուի թէֆէհհիւմաթը գալտըրըր : Տինսիզլիք վէ սկեպսիկլիյին խէյրիճէ թէամմիւմ էյլէտիյի պիր ասրտա եաշամագտայըզ : Կէնճ ֆիքրլէրէ մուգատտէս քիթապ վէ տինի հագիգաթլար խուսուսընտա շիւպհէլէր վէրիլիյօր, ճինս ճինս իթիրազլար մէյտանա կէթիրիլիյօր : Պիրի Բիթապը մուգատտէսին թարիխի գըսմընտան պիր վագըա ալըր, անը ճիհան թարիխինտէ այնի վագըանըն թաֆսիլաթը իլէ մուգալէսէ էտէյէք մէյտանա պիր ֆարգ չըգարըր : Ճիհան թարիխին թէսպիթէ վէ միւլնէմ թարիխի թէքգիպէ գալգըլըր, զաիֆ ֆիքրլէրի գարընճալանտըրըր : Հալ շու քի իլհամըն մանասը մողբու անլաշըլըրա, կիւճիւք քէնտիլիյինտէն հալ օլունուր : Միւվէրրիս ճիհան թարիխինի եաղըյօր, հէր չէյի տագիգ վէ թէֆէրուաթլէ եազմաղա մէճպուր տըր : Միւլնէմ միւվէրրիս իսէ Ալլահըն նէվի պէշէր իլէ օլան մուամէլաթընըն թարիխինի եաղտըղընտան տիկէր վուգուաթը սալթ իպահաթ վէ իսպաթ գըմնընտա վէ պիլտիլինէ կէօրէ զիքր էտիյօր, հէր պիրի քէնտի նօզթաի նազարընտան եաղըյօր :

Պիր տիկէրի Բիթապը մուգատտէսին պազը իֆատէլէրինին իլմի թէհարրիյաթըն էն սօն վէ սահիհ նէթիճէլէրինէ մուվաֆըզ օլմատըղընտան պահպէ, իլմ իլէ Բիթապը մուգատտէս պէյնինտէ պիր մուխալէֆէթ կէօրիլիյօր վէ պունու միւլհէմ Բիթապա պիր նօգսան սալըյօր, հալ շու քի, Բիթապը մուգատտէսին մուհարբըրլէրի պիզէ իլմի տէրս քիթապլարը հաղըրլամատըլար, օ ալիմլէրին իչի տիր, Բիթապը մուգատտէսին մագսէտի պիզի իլմ ատէմի էթմէք տէյիլ, Ալլահ ատէմի էթմէք, ճիհանըն գալաիսինի տէյիլ, ճիհանըն Ալլահընը էօյրէթմէք, իլմի հագի-

գաթլարը տէյիլ, հիքմէթին իպթիտաւը
օլան Բապպ գօրգուսունու թալիմ էյլէմէք
իտի. պու խըտմէթի տէ սատագաթլէ ի-
ֆա էյլէտի:

Եախօտ պիր ախէրի՝ Բիթապը մու-
գատտէսին պիր թագըմ ըիվայէթլէրինի
աւանդակաւն պասմուքիւնլար տըր տէ-
յէրէք օլ նէվ մուհարրէրաթըն միւհէմ
քիթապտա պուլունմասընը պէօյիւք պիր
իթիրազ կիպի մէյտանա աթար, Բիթապը
մուգատտէսի իթհամ էթմէք թալլընը
սաթար: Հալ շու քի Բիթապը մուգատ-
տէսին նէ մանա իլէ իլհամ էտիլտիյինի
անլամըլ օլանլար պէօյլէ կիւրիւթիւլէրէ
փօթ վէրմէզլէր: Պարզ էտէլիմ քի, ֆիլ
վագը խըլգաթը ալէմ վէ Ատէն վագը-
լարը հագգընտաքի ըիվայէթլէր աւան-
դակաւն պասմուքիւնլար տըր: Ալէմ ու
ճիհանըն շախսի պիր խալիգ ի մութլագ
թարաֆընտան վէ մուայյէն մագսէտ թահ-
թընտա վիւճուտէ կէթիրիլտիյի, ատէմին
կիւնահա տիւշտիւյի, կիւնահ սէպէպիյլէ
տիւնեայա էօլիւմ կիրտիյի, անընլէ պէ-
րապէր պիր խէլաքեար վատ օլունտուղու,
օլ վատըն եէրինի պուլտուղու, Ատէն պաղ-
չէսի տրամալարընըն հէր կիւն հէր պիրի-
միզին հայաթընտա թէքրար օլունտուղու,
պունլա՞ր տա մը մասալ տըր: Պիր ատէմ
ախի սէօզիւ 10 ատէմէ սէօյլէյէպիլի, ը-
լաքին անլէր արասընտա միւթէքէլլիմին
էֆքեար, մէպտէ, սիյրէթ վէ էօմր իչիւն
ինթիխապ էյլէտիյի մագսէտէ էն զիյատէ
քէսպի վուգուֆու օլան, անը եագըն-
տան թանըյան քիմ իսէ, օ սէօզիւ էն
տօղրու անլայան օ ատէմ օլուր: Պէօյլէ
տէ հէր ատէմ Բիթապը մուգատտէսի
օգուր, միւթալէա էտէր, հաթիթա անըն
հագգընտա վազ էտէր, ըաքին Քրիստոսըն
սիյրէթինի, էօմրիւնիւն մագսէտ վէ ի-
տէալընա վէ տէրունի մուճիպ վէ սաիգա-
լարընա, խուսուսա թէնէզզիւլ վէ թէճէու-
սիւտիւնտէ նիւմայան օլան միւթէվազը վէ

ֆէտաքեար ըուհա եագընտան իչթիրաք
վէ վուգուֆու օլանլար անըն քէլամընը էն
տօղրու մանատա անլայապիլիլէր: Բիթապ
ը մուգատտէս քէնտիւնին մագսէտի նօգ-
թա ի նագարընտան միւթալէա օլունմալը,
անըն գապա քիսվէթլէրինէ տէյիլ, անճագ
անլէրին իչինտէ պիւրիւնմիւշ օլտուղու ախ-
լադի մէպտէլէրէ պագըմալը տըր: Հագի-
գաթ մասալ սուրէթիյլէ իֆատէ օլունտա
տա եինէ հագիգաթ տըր: Ինճու՝ քիրլի
գութու իչինտէ եինէ ինճու տըր: Եվլէթ,
սահիհ տիր ըէսուլըն շու քէլամը քի,
«Պիւթիւն քիթապ իլհամը իլահի օլուպ,
թալիմ, թագիր վէ իլլահ իչիւն վէ սա-
լահ խուսուսընտա օլան թէէտիպ իչիւն
ֆաիտէլի տիր, թա քի Ալլահ ատէմի քեա-
միլ վէ հէր էյի իշ իչիւն միւհէյյա պու-
լունա»:

3. Մէվիզէնին գուվէթ վէ գըյմէթի-
նի եիւքսէլտիր, Ինճիլ խատէմէսի շու
գանաաթտա պուլունուրսա քի, Ալլահըն
տիւնեայա էն սօն սէօզիւ քիթապ տէյիլ
Քրիստոս տըր, Բիթապ անճագ իլհամըն
քէմալիյէթի օլան Քրիստոս հագգընտա
պիր վասըթա ի մալիւմաթ տըր, պու քէն-
տինի Քրիստոս իլէ տաիմի վէ սամիմի պիր
ալագայա կէթիրիր: Անըն արզու, մագ-
սէտ վէ վիւնլարընա զիյատէ իչթիրաքը
հիսստէ պուլունմագլըղա, անըն սիրէթ ու
թապիաթընա, խուսուսա անըն նէֆսֆէ-
տաքեար մուհապպէթ վէ խըտմէթ ըու-
հունա իմթիսալ էյլէմէքիյէ, աճը վէ
զաաֆ տույըւսըյյա անա զիյատէ սարըլ-
մագլըղընա պիր սէօզ իլէ օլ սէմալի մըգ-
նաթըսիյէթ մէրքէզինէ չէքիլմէյէ էն պէօ-
յիւք միւշէվիլիգ օլաճագ տըր: Պէօյլէ պիր
Ինճիլ խատէմէնին քէլամ վէ վագլարըն-
տա ֆաիգ պիր գուտրէթ, ճիտտիյէթ,
ըուհանի սէմէրէ, վէ իչլէտիյի քիրիւտէտէ
տէվամի պիր նէմա վէ թէքէմիւլ օլուր:

Բիթապը մուգատտէս վէ իլհամ հագ-
գընտա շօդ գըյասլար մէյտանա կէլէպի-

լիր, ասրլարըն միւրուրըյէ լուղէթէրին մանալարը տէյիլէպիլիր, էպքի հագի-
զաթլար եէնի լիսան իլէ եէնի նէսլին իհթիյաճաթընա թաթպիգ էտիլէպիլիր.
ամմա «Բրիստոս տիւն, պու կիւն, իլէլէպէտ
հէման օ տըր, անտէ թէպէտտիւլ վէ
զըւը թէղայլար եօգ տըր:» Պու թէ-
պէտտիւլ էթմէյէն Բրիստոս ինծիլ խա-
տէմէսինն հէմ իճամը հէմ սէլահիյէթի
տիր: Իմտի ինծիլ խատէմէսի էվվէլա
Պօղոս ըէսուլըն ճիտտիյէթի իլէ քէնտի
հագգընտա տէյէպիլմէլի, «Պէն Բրիստոսըն
Ֆիքրինէ մալիք իմ», անտէն սօնրա գալ-
մա տէմէյէ սէլահիյէթի օլուր:

«Բրիստոս Յիսուստա պուլունան էֆքեար
հէման սիզ տէ տախի պուլունսըն»:

—Ալլահ իչիւն աղիմ իչէր կէօր-
մէքիլին վէ Ալլահտան պէօյիւք չէյլէր
մէմուլ էթմէքիլին արգասընտա՝ պիգիմ
մէմլէքէթիմիլդտէն ուզագտա պուլունան
սաիր գըթաաթ ը արզը տիւչիւնմէք գա-
պիլիյէթի մէվճուտ օլմալը տըր: Տէնիլիյօր
քի, Սէսիլ Բօտս թէրագգիյաթ ը սէնաիյէ
տաիրէսինտէ պու խասսիյէթէ մալիք իտի:
Ճէնէրալ Պուլմ հպու նէվ պիր տէհայա
մալիք իտի: Էթթէտէ պուլունան իւլքեա
վէ գըթալարը տաիմա տիւչիւնիւր իտի:
Խրիսթիյան ֆաալիյէթիմիլդտէ տար վէ
փէք մահտուտ օլմագտան իհթիրազ էտիպ
տաիմա պիրի տիկէրինտէն տահա պէօյիւք
օլան թէչէպպիւսլէր արգասընտան օլմա-
լը իլ:

Խրիսթիյան սիյրէթիմիլդին նէչվ ու նէմա
պուլմասը իչիւն Ալլահըն գուվվէթինէ վէ
անըն՝ պիգէ էն խալլը օլան չէյլէր իհ-
սան էտէճէյինէ իման էթմէլիլիլ: Փագաթ
Ալլահա օլան իման կէրմի վէ չէվգ իլէ
պէրապէր կիթմէտիլի վէ իճրաաթ իլէ
նէթիճէլէնմէտիլի հալտէ չօգ պիր իչէ եա-
րամազ:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՄԻՍԻՍ ՆՈՒԱՅԹ

ԵԱ.ԽՕ8

ՇԱԲԱԹԱՊԱՀԼԱՐԸՆ ՓԵՅՂԱՄՊԵՐԻ

ՊԱՏ. 4. ԻՍԹԱՆՊՈԼԼՈՒԵԱՆ

5.

Շիմտի գաղսախանյարըն չէչմի ինթիգարը
1844է տօղրու միւթէվէճճի օլտու: Հէր թա-
րաֆտա գապարմը հիսսիյաթըն հասըլ էտէպի-
լէճէյի նիւմայիլէր թէքրարէն զահիր օլմաղա
պաշլաաը: Բիլիսէլէր տօղրու պօշպմագտա, իս-
թիգպալ նաղմէլէրի չար ճիհէթտէն եանգօ վէր-
մէքտէ. կէրմիյէթի տուալար, նէվաննվ իգ-
րարար, եէնի եէնի թէվպէ վէ չէհատէթլէր
եէքտիկէրին թէագըպ էթմէքտէ, վէ հէր քէս
օլ եէվմի միւպարէքին վիւրուտունա հազըր-
լանմագտա պուլունույօրտը: Տահա պիր գաչ
կիւն էվվէլ՝ 1843իւն ատէմի մուվաֆֆադիյէ-
թի նէթիճէսի օլարագ անլէրի սօգազլարտա
խաթիհզա էտէն միւսթէհզիլէր կիրուհու պիլէ
չու նիւմայիլէրին հուզուրունտա մաղրուպ տիւ-
չիւպ քէնտիլէր տէ ճէրէեան ը պէմանա թէսլիմ
օլտուլար: Հիսսիյաթ վէ իրատէթին ֆաա-
լիյէթի ֆէվգէլատէսի էօնիւնտէ ֆիքր ա-
տէթա աթիլ պիր հալ քէսպ էտիյօր իտի: Պիրի
քէնտի խանէսինի սաթըյօր, օլ պիրի քէնտի
էմաք ու էմվալընը մէյտան ը միւզայէ-
տէյէ գօյօր, վէ էլտէ էտիլէն փարա միւհ-
թաճիյնէ սարֆ էտիլիյօր իտի: Պիր ազ-
տան զէվալ պուլաճագ սէրվէթ ու սամանը՝
ֆուրսաթտան պիլ խաթիֆատէ խալր ու ֆագի-
լէթ իճրասընա խաթիմալ էթմէքիլի պիր հիքմէթ
կէօզէտիյօրլարտը: Գալպի տիւնեայա ըապթ
էյլէյէն պաղլար քէսը էտիլտի: Կէօլլէր արթըգ
աշաղը տէյիլ, եօգարը տօղրու պագմագտա
իտի: Պիր ազտան պուլուլթլար իւզէրինտէ թէ-
զահիր էտէճէք մէնզարէնին ճէլալինի թէխայ-
իւլ էթմէք պիլէ, պիլ ճիւմլէ սըգլէթ վէ էն-
տիլչէ պուլուլթլարընը մահվ էթմէքտէ պուլու-
նույօրտը: Հէլէն կիպի թապէն զաիֆ իւլ պիւնեէ
քիմսէլէր պիլէ խաթիրահաթը ունուլթմուչ օլա-
րագ կէճէ կիւնտիւլ ճանլարը Բրիստոսըն զու-
հուրունա հազըրլամագ իլէ մէչղուլ օլմագտա
իտիլէր: Փարալար ֆուգարայա թէվգի էտիլի-
յօր, ճէսէպլէր աշընըպ իպրանըյօր վէ զէմինի-
լէրին մէտարը պագասը ատտ օլունապիլէն հէր
վասըթա պիլա գայտ ու իհթիյաթ սարֆ վէ

թէլէֆէ տիլմէքտէ իտի, Նի՛շիւն, գիրա հէման պիր ազ սօնրա պոււնլարըն հիչ պիրինէ լիւզուս գալմայաճագտը: Տիւնեա միհնէթլէրի պիթէճէք, միւմիլէր ինլասքեարը իսթիգպալ էտէճէքլէր իտի:

Խուսուսա Հէլէնին հալը ճալիպի տիգգաթ իտի: «Ալլահըն Րուհու» անը էօյլէ պիր գուվ վէթ իլէ գիլարէթ էտիյօր իտի քի, օ պու զիյարէթլէրին ճէլալ ու թէէսիրի էօնիւնտէ ատէթա պիթապ ու թագաթ գալմագտա իտի: Բապլըն հուզուրուսու օ գատար եագընտան հիսս էտիյօր իտի քի, քէնտիսինի ատէթա սէմանըն քիւրէի հավասը իյինտէ թէնէֆիիւս էթմէքտէ տիր տէյէ զանն էթմէքտէ իտի:

Նիհայէթ չափագ սէօքտիւ: Ծարպ ազարտը: Այ վէ կիւնլէր հիսսալը պիթտի, իչ սաաթա տէօքիւտիւ: Հէման պիր գաչ սաաթ սօնրա... Օ կէլիյօր, հէր շէյ թէպէտտիւլ էտէճէք տիր: Գալպլէր նէ՛ աճայիպ պիր չէվգ իլէ աթըյօր, կէօզլէր նէ՛ զարիպ պիր նուրը հասրէթ իլէ փարլայօր, ճանլար նէ՛ տէրին պիր հիսս ինթիզար իլէ գայնայօր իտի: Պէքլէտիլէր: Օսան մայարագ պէքլէտիլէր: Թային օլուսան վագթըն թա սօն սանլիլէրինէտէք ինթիզարտա իսրագը սատագաթ էթտիլէր: Լաքին հէյնաթ... Օ երինէ կէլմէտի: Պիր հէրարէթ ի զարիպէ իլէ թուլթու շուպ թուզեան էտէն հիսսիյաթլար իւզէրինէ թէքրար պիր սօզուգ սու տէօքիւտիւ: Հէր քէս պիր ան սօնա գալտըլար: Հիչ օլմազ իսէ պու եօլտա պիր ազ իսթիրահաթ էթտիլէր!!!

Լաքին պու անը իսթիրահաթտան սօնրա՞: Նիշէլէր իմանտան սափարլար, Յովնան կիպի Ալլահա գարշը մըրըլտանտըլար, հաթթա գապուլ էթտիլէրի հագիգաթլարա գարշը իտարէ ի քէլամ էթտիլէր, պագըլար իսէ էհալի հուզուրուսա չըգմաղա օ գատար հիճապ էտիյօրլար իտի քի, տիւնեատան պիլէ ֆիրար էթմէք միւմիլին օլտա, պուսու էթմէքլիլէ հագըր կէօրիւնիլօրլարտը: Լաքին պու գատարը գօլայ, իչին կիւն գըսմը կէրիտէ: Եա շու էմվալ ու էշեասընը ֆուգարայա թէվզի էտէն քիմսէլէր, 1843տէ գէնկինլէր սընֆընա աաթիլ իքէն պու կիւն պիր թէք մէթալիլէ միւսթամ գալան շու նիվիճաս սէֆիլլէր! հէր քէսի կիլինտիրիլ իքէն քէնտիսի սօզուգտան թիթէյէն չըպալգալ, էվ սահիպի իքէն մէյտանտա գալան եուրասըղալ՝ ի պուսլար նէ՛ օլաճագ: Գըյամէթ պուրատա գօփալ: Պիրի էվլինի, օլ պիրի էմաքընը կէրի ալմագ իսթէր, չապալար, իչիտէն օլմազ, տահա տիւնեանըն

էօմիւնիլ ուզուսա կէօրէն քիմսէլէր, պու թէլաչա, փէրիշանիլէթ վէ սէֆալէթէ էհէմիլլէթ պիլէ վէրմէզլէր: Նիհայէթ հէր զալիլէնին իսթամ պուլաճաղը պիր նօգթատա ուլանլա տա քէնտիսինի էսքիսինտէն 10 վէ 100 գաթ զիյատէ զալիլէր իլէ եիւքլէնմիշ պուլան պիր ֆէրտ էա ճէմաաթ նէ կիպի տիւլալտա պուլուսապիլիլ իտի իսէ, պու զէվալը քիմսէլէր տէ իշթէ թամմ օ հալլէր իչինտէ պուլուսալարտը: Պագընլը, անլէրին էօնիւնտէն կիւնէն Հէլէն պիլէ իւմիտլէրի պօչա չըգտըգտան սօնրա նէ տէյօր, «Եիմտի իւզէրիմիգտէն էպէտէն էստիրտիք տէյէ զանն էթտիլիմիլ հայաթըն աղըր եիւք վէ զալիլէրինի թէքրարէն օլուգլամագ կիւն իտի»:

Տահա թօհաֆը տա վար: Պիր սընֆ քիմսէլէր տէ «Բրիստոս կէլիլ տիր, արթըգ հէր թէճէրիպէ պիթմիշ տիր, իշլէմէք կիւնահ տըր, պուստան պէօյլէ միւմիլլէրին էմաք ու էմվալը միւշթէրէք օլմալ տըր, պէօյլէ եափմայան քիլիսէլէր իրթիտատ էթմիլլէր տիր տէմէյէ պալլատըլար: Կէօրիւնիլ քի, Բրիստոսըն կէլիլ կիթմէսի պուսլարըն չօգ տա վապիֆէսի տէյիլ իտի, ապարտըղլարը շէյ՝ անըն զուհուրուլլէ իշ վէ մէշըլլիլլէթտէն գուրթուլմագ վէ տահա րահաթ եալամագտան իպարէթ իտի: Իմտի թէքիլիֆիլլէլիլէ պինտէն, անըն գուռուռուլլէ ֆիլան պէրէքէթլէրի կէօնէնէճէքլէրինի մեմուշ էթմէքտէն իսէ, օ նէթիմէլէրի էյսէ էտիպ տէ անըն զաթէն կէլիլ իտիլինի ֆաւրգ էթմէքտէ պիր պէիս կէօրմէտիլլէր: Իչին ֆէնասը շուրատա իտի քի, հէր քէս քէնտիլէր կիպի պու թէքիլիֆիլլէլիլէ րագի օլմալտըղընտան էլլէրի վէ քիսէլէրի տէ միտէլլէրի կիպի պօչ գալտը, հաթթա պուսլար հիւքիւմէթ թարաֆընտան չալըլալ քէնտի ֆամիլեալարընը պէպէմէյէ իճպար էտիլտիլլէր: Օ զէման անլատըլար քի, տահա պէքլէնիլէն վագթ կէլմէմիշ տէ, արգուլարընա նալի օլամալար:

Բրիստոսըն զուհուրուսու իլք տէֆա վալ էտէն Մր. Միլըր 1843—1844տէն սօնրա ալիէճէնապըգ իլէ քէնտիլին եանըլմը իտիլինի վէ

պու խուսուստա պաշգա թէֆսիրլերէ չալըչմազ
եանլը խալինի թագրիր էյլէտի: Լաքին էսփեմ-
րիսրլէր հոգարըտա կէօրիւտիւլէ վէճնլէ Մր.
Միլըրն գաթ ը իւմիտ էթտիլնտէն սօնրա օն
Փարզը միւտտէթլէր թայիննիւ ճէսարէթ էթ-
տիլէր վէ հէր պիրինտէ այնի նէթիճէտէ գարար
գըլտըլար:

ՄԵՔԹՈՒՊԼԱՐ

ԱՆԹԱՔԻԱՏԱ ՀԱՐԻՐ ՍԱՆԱԹԸ

Յ. Մ. ԳԱՐԱՃԱՆԱՆ ԷՖ.ՅԷ

Բահնիւմանն 34իւնձիւ նուսիէսինտէ, Մա-
րաշտա հարիր սէնաաթընըն առէմի թէրազգընը
էսպապընը միւթալէա էտէրէք վէ եախօտ պու
սանաաթըն տիյարընդտա թէրազգընընա մանի
օլան էնկէլլէրին տէֆինէ չալըչարագ վաթանը-
մըզա պիր խըսմէթ էթմէք ֆիքրի ճէլլինտէ
օլտուղընուղը իսպաթ էյլէտինիւ: Պինաէն ա-
լէյի Մարաշ տուլունը ումոււմիյէսի մէմուլա-
րընըն մուղայիր ի աղ օլարագ եիւզտէ 40 իւչը
ալմարարնտան չիքիայէթ էտիւ, իլավէթէն
Անթաքիա պէօյլէ իւչը վէրիյօր իմիւ տէնիլտի-
նի զիքր էտիյօրսընը: Ֆիլվագի Անթաքիա
վէ հէվալիսինտէ հարիր եթիշտիրմէք սանաա-
թը, Մարաշա նիսպէթլէ կէնիւ վէ միւթէրուգ-
զի տըր. հաթթա չօգ գարիյէլէր վար տըր քի,
պիւթիւն մաիլէթլէրի իփէք պէօճէքլէրին
աղլարընտաթի թէլլէրէ մէրպուլթ տըր: Հէյնթ,
նէ թէնիլքէլի իրթիպաթ: Անլէր տահա իլէրի
կիթտիլէր վէ էլէնվա եթիշտիրիլէն իփէքլէրի
նէսճ էտէն (տօգոււմագ) վէ էնվա ի գարիֆ գու-
մաշար չըգարան իփէք տէսթիկեանլարընա մալիք
գարիյէլէրիմիւզ տէ վար տըր:

Սուլթան Ապտիւլ Ազիզին էյամը սալթա-
նաթլարընտա Փարիզ սէրիլի ումոււմիսինտէ
թէյնիլ էտիլէն հարիրտէն մամուլ իփէք մէշ-
լահար, օլ պինազիր հիւնէր իլլէրի վէ թիւր
քիա էմթաասը իլլինտէ էրպապ ը թէմաշակիա
նըն թահսին վէ հայրէթիլի մուճիպ օլան օլ նէ-
ֆիա գոււմաշար՝ Անթաքիա մահաուլու, էվվէթ,
Անթաքիանն ծէպէլ ի Մուսա էթէքլէրինտէ
միւթէվաթըն Հաճը Հապիպի գարիյէսինն էլ
տէսթիկեանլարընտա նէսճ օլունան գոււմաշար
իտիլէր: Լաքին հայրֆ, սա՛տ հայրֆ, 40 սէնէ
էվվէլլինտէն պէրու սանաաթ թէրազգըն էտէ-
ճէլի եէրտէ թէտէննի, վէ թէամմիւմ էտէճէլի
եէրտէ աքսինէ կէրի կէրի առըմլար ալմըշ օլմաղլէ

պէօյլէ նաաթիւ պիր սանաաթըն հէման հէման
մէզարը գազըլմագ իւզրէ տիր: Նիլիւն: 2իւնքի
պիշարէ քէօյլիւ եիւզտէ 50 իւչը վէրիյօր. նի-
լիւն վէրիյօրըզ, նէ՛ տէմէք, հիւքիւմէթէ գար-
չը գօյմագ մը. օ իսեան տէմէք տիր:

Քէօյլիւ սանաաթըն պիր գոււմաշ նէսճ
էտէր, կէօթիւրիւր թաշիր էթտիրմէյէ: Պու
գոււմաշըն իփէլի 50 տիրէնմ տիր, պու կիւնքի
փիյայտա 20 դըշ. էտէր, 20տէ 2 դըշ. իւչը
հազգը վար: Սիւպ ըուպ գամմը իլէ
% 13 1/2 ա իպլաղ էտէր. չու հալտէ 20տէ 2 ²⁸/₄₀
դըշ. հազգը վար, պոււնու ալմագ. եա՛, պու
գոււմաշ չարշուտա 100 դըուշա սաթըլըր, 13 1/2
հազգըմըզ վար տէր վէ ալըր: Պիշարէ քէօյլիւ
ուսթա՛ հէմ իփէլիննի վէ հէմ տէ չարշուտան
սաթըն ալտըղը չապ, քիթրէ, քէլէքէր վէ պօ-
յալարըն վէ հաթթա 3—4 կիւն կէօզ նուրու
տէօքրէք սարֆ էթտիլի էլ էմէքլէրինն տախի
աշարընը վէրիր: Վէրիր, չիւնքի ալըրլար: Հէփ
մէնոււմաթընըզ պու սիյագ իւզրէ թաշիր օ-
լունուր. սանաաթըն պիր իսթիֆատէ էտէ-
մէյօր, թէրք ի սանաաթ էթմէյէ մէճպուր օլու-
յօր: Նէ՛ հափաճագ, պաշգա սանաաթ պիւմէզ,
պիշարէ մէքիլինի պէր թարաֆ էտիպ էօթէյէ
պէրիլէ ընճպէրլիք էթմէյէ սաթաշըր: Եոււշագ
իփէլէ ալըմըշ նազիք վարմազլար՝ գազմա վէ
քիւլիւնք իլլէտէմէյօրլար: Խանէսինտէ մէվգիի-
նին ապ ու հալմարնա ալըմըշ զէվալըն առէմ,
2ուգուր օլմանն վէ սաիր սէհիլ մահալլէրին
հալմա վէ սուլու իլէ իմթիլգաճ էտէմէյիպ խաս-
թա օլույօր: Սվտէթ էթսէ, չօլուգ չօճուգ էվ-
տէ էքմէք իսթէյօր, սվտէթ էթմէսէ, աղ սօնրա
պիշարէլի մէզարը պաշընտա կէօրիւրիւն: Սէ-
պէ՛պ, եիւզտէ 50 աշար վէրէքէք սանաաթտան
էքմէք չըգարամաուր, սանաաթ տա մահվ օլ-
տու, սանաաթըն տա:

Էննաֆճա Տուլունը ումոււմիյէ միւտիրիլէթ ի
պէնիլէսինն արզը հալ էտիլտի. «Նէզարէթտէն
կէլէն էմը պէօյլէ տիր», ալէյօրլար: Սէֆիլ քէօյ-
լիւ նէզարէթի, նազըր: պիւմէզ, իլլինն Նազա-
րէթլիլէ հէվալէ էտէր:

Պիթիյա ՄՈՎՍԷՍ Ս. ՐԷՆՃԻԼԵԱՆ

Օլ առէմ քի, փարասըն հըֆղ էթմէքլիքտէ
միւտէպպիր օլուպտա, սընէթինի մուհաֆազա-
յա զայր ի մուգթէտիր իսէ, էլլինտէթի ալթու-
նոււնու մանկըրա տէյիլէն տիվանէյէ միւշապիհ
տիր:

Ա. ՆԱՊՐԱՅԻՆ ԿԳ. ԱՅԻՆ ՄԱՍՏԱՍԿԱՆԻՅԻԿ ԵՎ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԲԱՆՆԻՒՄ, ԱՅԻՆ ԲԱՆՆԻՒՄ, ԱՅԻՆ ԲԱՆՆԻՒՄ

ՄԵՄԱԼԻԻ Ի ՕՍՄԱՆԻՑԵՆԻՆ ԷՎՐՈՓԱ ԳԼԹԱՍԸ ՎԵ ՊԱԼԳԱՆ ՄԵՄԼԻԻԲԵԼԻՆԻ

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ԽԱՐԻՃԻ

Ավսթրիա խարիճիւէ նազըրը Գօնթ Պէրխ-
թօլտ Հոկտ. 25տէ Բօմայա ազիմէթ էտիպ,
Մարքի տը Սան Ճուլիանօ իլէ միւլազաթ էթ-
միշ տիր: Նէշը էտիլէն պիր րէսմի պէյաննամէ-
տէն անլաչլտըղընա կէօրէ, պու միւլազաթ էս-
նասընտա Պալզան մէսաիլի միւլազաթէ էտիլմիշ
վէ Ավսթրիա իլէ Իթալիանըն պու խուսուս-
տաքի միւլաթաթը եէքտիկէրինէ միւլաթաթ
օլտուղու վէ տիկէր տէվլէթլէրին մուվաֆա-
զաթը իլէ սուլուն իատէսինէ ղայրէթ էթմէք
իւզրէ պու իքի հիւքիւմէթլէրին տաիմի պիր
թէմաստա պուլունմասը թէգարրուր էթմիշ տիր:
Միւլազաթ էսնասընտա Իթթիֆազը Միւսէյլէսին
թէճտիտի տէ մէվզու ը պահս օլմուշ տըր կէօրիւ-
նիւյօր: — Էվրօփա տիւվլէ ի մուլազաթամասը՝ Իթա-
լիա հիւքիւմէթլէրին թարապուսա իւզլէրինտէքի
հազգը հիւքմարանիսինի թաստըգ էյլէմիշ տիր
լէր: — Պալզանլար մուհարէպէսինին ղէման ը
պիտայէթլինտէ տիւվլէ ի մուլազաթամանըն սքա-
րուզուօնուն քեամիլէն մուհաֆազա էտիլմէսի
արզուսունտա պուլունտուգարը պէյան էտիլմիշ
իտի: Մազաթ էլեէվմ, Էվրօփա մաթպուլաթընըն
քեամիլէսինտէ սքարուզուօնուն մուհաֆազաթ
ալէյինտէ պէյանաթա թէսատիւֆ օլունույօր:
Մաթպուլաթտան պիր չօգլարը՝ Թիւրքիանըն
մուլաֆֆէրիլէթի ինթիմալընտա պիլէ, արթըգ
սքարուզուօնուն մուհաֆազաթ միւմքին օլմա-
յաճաղընը պէյան էտիլօլար: — Փարիզտէն
Հոկտ. 28 թարիխիլէ քէշտէ օլունան պիր թէ-
լէզրաֆըն պէյանընա նազարէն, Ֆրանսա պաշ
վէքիլ վէ խարիճիլէ նազըրը Մ. Փուանքարէ իլէ
Իթալիանըն Փարիզ սէֆիրի Մ. Թիթօլի արա-
սընտա չու եօլտա պիր պէյաննամէ իմզալանմըշ
տըր: Շէօյլէ քի, 1802 թարիխինտէ ագտ էտի-
լէն Իթիլաֆնամէյի մէվզը ի թաթպըգէ վազ
էթմէք արզուսունտա պուլունան Իթալիա վէ
Ֆրանսա հիւքիւմէթլէրի թարաֆէյն ճանիպին-
տէն Մաս վէ Թարապուսա ը Ղարպ գըթասը
տախիլինտէ Իթթիլազ էտիլէճէք օլան հէր կէօ
նէ թէտապիրին թաթպիլգ վէ իճրասը էմրինտէ
եէքտիկէրէ գարը գաթիլէն իգա ը միւշքիլաթ
էթմէյէճէք, պէրաքս պիրի պիրլէրինէ պու իքի
գըթալար տախիլինտէ փէք գիյատէ իզհար ը
միւսաստէ էտէճէքլէրի խուսուսունտա Իթիլաֆ
էթմիլլէր տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգ. Ժողովուն սօն ինթիմալընտա՝ երու-
սաղէմ վանքընըն սապըգ իտարէ մէմուրու Մազ-
սուտեան Ղեւոնդ Վարդապետին միլլէթ իլէ օ-
լան պօրճ մէսէլէսինի հաքէմ ուսուլու իլէ րու-
յէթ էթմէք իյիւն մէճլիս ի իտարէ թարաֆըն-
տան վուգու պուլան թէքլիֆ՝ չիւպէլէրտէն
Իթիսինին թէտաքիլէնէ հէվալէ էտիլմիշ, վէ
պուշար մէքըլըր ուսուլուն գապուլու լէյին-
տէ պուլունմուշլար տըր: Պունտան 4 ալ մու-
գատտէմ երուսաղէմ վանքը նիզամնամէսինին
իտարէյէ միւլաթաթ պազը մատտէլէրի թատիլ
օլունմուշ իքէն, էլան օրատա գօնթօլ թահթըն-
տա մուլամէլէ իճրա էտիլմէտիլ, վէ սօն կիւն-
լէրտէ մէքըլըր վանքտա պիլա մէզունիլէթ սար-
ֆիյաթ իճրա օլունտուղու, վէ գըյմէթիլ խա-
լիլէր փէք տուն ֆիյաթլա սաթլտըղընտան
տօլայը իլթիքեայը հալի վէ պու պապտէ ի-
զահաթ թալէպ էտէն պիր մէքթուպ օգունուպ
հէյէթ ի իտարէյէ հէվալէ օլունմուշ տըր: Քէ-
զալիք Քէլէկեան Տիգրան խան՝ Աթինա քի-
լիսէսինին պօրճու իյիւն 5,000 ֆրանգ վէրաիլի
հալտէ պու փարանըն հէնուգ մազսէտինէ
թախիս օլունմատըղընը, վէ Փաթրիգխանէ
մէմուլարընըն պիւսճէ խարիճինտէ վէ Քադ-
ժողովտան մէզունիլէթ ալմայարազ փարա սարֆ
էթտիքլէրինի վէ աթիլէ նամըյլէ ազլէ պտըզլա-
րընը պէյան էտիլպ պու պապտէ իզահաթ թա-
լէպինտէ պուլունան մէքթուպար օգունմուշ,
վէ պու մէսէլէլէր պէրա ի թահգիգաթ Քադ-
ժողովա հէվալէ էտիլմիշ տիր: Պատէհու երու-
սաղէմ Փաթրիգի ինթիլապը մէսէլէսինէ տաիր
միւլազաթէրաթ ճէրէյան էթմիշ տիր: Ոսճասարեան
էֆէնտի երուսաղէմտէ իֆա էթտիլի վազիֆէ-
տէն տօլայը մալիւմաթ վէրէրէք, եա տա եէնի
վարդապետլէր եէթիլինճէյէ գատար, եանի 5
սէնէ պէքլէնմէսինէ լիւզում կէօսթէրմիշ տիր:
Նաթանեան էֆ. տախի երեցեան Ս. մէսէլէ-
սինին խիթամընա գատար ինթիլապը մէքըլը-
րին թէէթիլինէ լիւզում կէօսթէրմիշ տիր:
Էնճամ հէյէթ ի իտարէնին պու խուսուստա
պիր միւլազաթէր իճրա էտիլպ նէթիլէսինի մէճ-
լիսէ կէթիլմէսի, վէ կէլէճէք մէճլիստէ պու
մէսէլէսին միւլազաթէրէ էտիլմէսի գարարկիր օլ-
մուշ տըր: — 45 հաչընա գատար օլան ղայր ի
Միւսլիմլէրին թահթ ը սիլահա ալընմայաճազ-
լարը կիպի, եօզլամալարը տախի թաթիլ էտիլ-

մէսի հէյէթ ի վիւքէյաճա գարարիւր օլմուշ տըր: — Ատանա Խրիսթիան հայիսի թարաֆընտան Տէրիսատէթէ կէլմիշ օլան հէյէթ ի մուրախսասա՝ սիկուրթա պէտէլի հագգընտա գումիանիալար իլէ պիր իթիլաֆ ագա էթմէյէ չալըմը իտիլէր: Մէզքիւր հէյէթ թարաֆընտան չիմտի պուրատա չալըմագտա օլան զաթլար, մէսէլէնին գարիպէն պիր հիւնն ի նէթի ճէյէ իգթիրան էտէճէլինէ տաիր իւմիտ կէօսթէրմիշ տիրէր: — Շէհրիմիզտէ սօն պիր գաչ սէնէ զարֆընտա իճրա ի ֆաալիյէթ էթմէքտէ պուլունմուշ օլան Աշխատանիի տուն Պալգաննան մուհարէպէսինն միւնթիճ օլտուլու միւնթիլիմ սէֆալէթ ու փէրիշանիյի թախֆիֆ պապընտա էլտէն կէլէն հիսսէյի իճրա էթմէք մագսէտիյէ պիր «Էրմէնի Սալիպ ի Ահմէր հէյէթի» թէշքիլ էթմիշ տիր: — Իզմիրեանց էտէպիյաթ գօմիսիօնու կէլէն Փաղար կիւնիւ պիր իճթիմա ագա էթմիշ տիր: Մուֆասսալ պիր ըրիօրթ օգուտուպ մէզքիւր Իզմիրեանց միւքեաֆաթը իյլն եազըմը վէ գօմիսիօնա թագսիմ էտիլմիշ օլան 22 էսէրէր զիքը վէ միւքեաֆաթը գազանմը օլանյարըն էսամիսի իլան էտիլմիշ տիր: Պիրինճի միւքեաֆաթա լայըգ կէօրիւլէն էսէր, Սըվազտան Գարիկեան էֆէնտինն էրմէնիլէր իլէ մէսքիւն օլան վիլայէթլէրտէ հաթը օլան չիլէքլէր, օնյարըն իսիլէրի վէ զօրիսիօնու վէ անլէրէ տաիր թարիֆաթ վէ թէֆէրիւաթը հալի օլան էսէրի տիր: Միւքեաֆաթ 60 լիրա տըր: 40 լիրատան իպարէթ օլան իքինճի միւքեաֆաթը էրմէնի միմարըլընա տաիր Թորանեան էֆէնտինն էսէրի ալմը տըր: Վահան էֆ. Զարգարեանըն «Յիշատակարան Հայ Երեւելիներու» նամ էսէրի 25 լիրա, Տօգ. Գարրիէլտանըն Էկլին լիսանը հագգընտաքի էսէրի 25 լիրա, Մարտիրոսեան էֆէնտինն Մուշ լիսանը հագգընտաքի էսէրի 20 լիրա, Արիստագէս Գարալեանըն «Էրմէնի մուսիգիսի թարիխի» նամ էսէրի, Յակոբ Շահպաղըն «Քիւրալէր վէ էրմինիլէր» նամ էսէրի, վէ Խաչիկ Լեւոնեանըն «Թարիխի Օսմանիտէն պաղը նօգթալար» նամ էսէրի 15էր լիրա միւքեաֆաթա լայըգ ատտ էտիլմիշ տիրէր:

ՓՐՕ. ՃԷՄԱԱԹԸ

Մր. վէ Միսիս Փիթ Երուսաղէմէ օլան զիյարէթլէրինտէն ալտէթ էթմիշ տիրէր: Խար փուլ զըզլար գօլէճինն ըէիսէսի Միս Տէնի յըլլ պէրա ի թաթիլ Ամէրիգայա աղիմէթ էթմէք իւզրէ չէհրիմիզէ կէլմիշ տիրէր: — Հաճըն

միսիօնէրլէրինտէն Միս Րիսթըր չէհրիմիզէ կէլմիշ օլուպ Պաչլլ Հաուստա մէշղուլ պուլունաճագ տըր: — Հաճըն միսիօնէրի Վեր. Զ. Կարտնըր զէվճէսի իլէ պիրլիքտէ պիր սէնէ իչիւն Ատանայա կիթմիշ տիրէր: Մր. Կարտնըր տիւշար օլտուլու րահաթնըզըգտան իֆագաթ պուլմուշ տըր: — Մր. Միսիս վէ Լութէր Ֆաուլ Այնթապա կիթմէք իւզրէ պուլ հաֆթա չէհրիմիզէն միւֆարագաթ էթմիշ տիրէր: — Ատանատան վազը Ամէրիգան զըզլար մէքթպինտէ իլլէմէք իւզրէ Միս Կրէյա Թաուներ նամ պիր միսիօնէրէ տահա կէլմիշ տիր: Իզմիրէ Վեր. Պրուսթըր նամ պիր ելէնի միսիօնէր կէլմիշ տիր: — Ինկիլթէրա սէֆիրինն զէվճէսի Լէյաի Լօթըր մուհարէպէտէ պուլունան առքէրլէրին ալլէլէրինէ էքմէք վէ քէօմիւր խանէ էլլէմէքտէ տիր: — Շէհրիմիզտէ Կէտիկ փաշատա վազը Սալիպ ի Ահմէր ազասը վէ սաիր գատըղյար եալըլար իչիւն լազըմ օլան էլպիսէ թէտարիքեաթընա մուալէնէթ էալիյօրլար: — Մ. Թ. Գօլէճի մէզուլարընտան Տօգ. Աբրահամ Եուսուֆ Պէրլին վէ Վիէննատա պիր սէնէ գատար թահալ իլէ մէշղուլ օլտուգտան սօնրա մէմէքէթի զիյարէթ էթմէք իւզրէ չէհրիմիզէ միւվասէլէթ էթմիշ տիր: — Պատ. Գրիգոր Գըրգեաշարեան էրզրուճ քիլիսէսինն տալէթիսի գապուլ էտիպ մա ալիէ օրայա կիթմէք իւզրէ չէհրիմիզտէն միւֆարագաթ էտէճէք տիր:

ՏԱԽԻԼԻ

Մուհարեպէ. — Երուսաղէմ տաքիլի իլէ Օսմանլը տաքիլի արասընտա Ալասոնիատա չէտիտ պիր մուհարէպէ վուզուլ պուլունալ վէ նէթիճէտէ Երուսաղէր օրատան հուսուտու թէճալուլ էտիպ Սէրվիլէյէ գատար կիթմիշ տիրէր: Սէրվիլէտէ զայլէթ գանլը պիր միւսատէմէտէ թարաֆէյնտէն խալլի մըգտար թէլէֆաթ վուզուլ պուլմուշ վէ Սէրվիլէ Երուսաղէրըն էլինէ կէլմիշ տիր: Շէհրի մէզքիւրիւն Օսմանլըր թարաֆընտան իսթիրատա էտիլտիյի ըիվայէթ էտիլտի իսէ տէ, հալա մէզքիւր ըիվայէթ թասաղք էտիլմէտի: Երուսաղէրըն Լէմնուս ատաւընը իշղալ էլլէմիշ տիր: Երուսաղէրըն Լէմնուս ատաւընը Փրէվէզէյի պօմպարալման էթտիքտէն սօնրա չէքիլիպ սաիր պիր ճիհէթէ կիթմիշ տիր:

Գարաշաղլըրա Իշգօրայա ճէնուպտան հիւճիւմ էթմէք իսթէյիպ, չէհրի մէզքիւրէ նազիր օլան Թապրօզ գալասընը գապթ էթմէյէ չալընմագտա տըրլար:

Սըրպիսքան հուսուողներն ահա՛ նիշ ճիւղարձնա-
տա վազը Մէրտար մէվգիֆի էօնիւնտէ շիտ-
տէթլի պիր մուհարէպէ վուգու պուլմուշ արը:
Արնավուտար Մէրտար էօնիւնտէ պիր օրման-
ըգտա, դայէթ էմին պիր մէվգի իշղալ էթմիշ
օլտուգլարը հալտէ, Սըրպլար պուլմուշ իւղէրինէ
քէմալը շիտտէթ իլէ հիւճիւմ էտիպ, անլէրի
մէզքիւր էմին մէվգիտէն թարտ էթմէյէ մու-
վաֆֆազ օլմուշ տըրլար: Արնավուտարըն դա-
յաթը փէք ազիւմ օլմուշ արը: Սըրպ — Պուլղար
միւթթէֆիզ օրտուսու Սուլթան թէփէ վէ էյրի
Փալանգալը գապթ էթմիշ վէ պատէհու Սըրպ
օրտուսու՝ վէլի ի ահտըն թահթը գօմանտա
սընտա Գուլմանօվա գարշընտա վազը թապա-
նօֆչա մէվգիֆինի, Փուցուլիէվօ վէ Պուլանօ-
վալը գապթ էթմիշ տիրլէր: Լաքին սօնրա Օս-
մանը օրտուսու Գուլմանօվալը իսթիլտաթ էթ-
միշ տիր: Սըրպ վէ Պուլղար միւթթէֆիզ օր-
տուսու իլէ Օսմանլար արասընտա Իսկիւլպ
եազընընտա չէտիտ միւլատէմէլէր վուգու պուլ-
մուշ արը: Իսկիւլպ էհալիսին պէօյիւք գըսմը
չէրի թէք էտիյօրլար իմիշ: Հաթթա Իս-
կիւլպ չէրինին տիւշմէնլէր թարաֆընտան գապթ
ու իշղալ օլունմուշ իտիլի տէ րիվայէթ էտիլի-
յօր: — Սըրպլար Փրիշթինալը վէ Նօլի Պաղարը
գապթ էթմիշ տիրլէր: Քէզալիք Փլաւատա դա-
յէթ գանը պիր մուհարէպէ վուգու պուլմուշ,
վէ նէթիճէտէ 900 Արնավուտար տիւշմէն եէտինէ
տիւշմիւշ տիր: Գարատալլար վէ Սըրպլար
Գօսօօօփօլիէտէ պիրլէյմէք ազմինտէ տիրլէր:
Պուլղար օրտուսու էտիլիսին մուհասէրէ է-
տիպ օրատա պիր միգտար ասքէր պրագաղդ
տան սօնրա էտիրնէնին դարպ ճիհէթինտէ Մա-
րաշ-Գատըքէօյ իսթթը իւղէրինտէն ճէնուպա
տօղրու իլէրիլէմէքտէ պուլունմուշ արը: Մէզ-
քիւր օրտու Գըրգ քիլիսէ իւղէրինէ պալթէթէն
վէ չէտիտ սուրէթտէ հիւճում էթմիշ, վէ օրա
տա պուլունման Օսմանը օրտուսու հէյէճանա
տիւշմէքլէ վուգու պուլան գարղաշալըգտա
20,000 գատար Օսմանը ասքէրի էսիր տիւշմիւշ
վէ չէր տիւշմէն եէտինէ կէշմիշ տիր: Սանքի
հէր կիւն չէրիմիլտէ վիւրուա էթմէքտէ պու-
լունման եարալլարըն գըսմը ազամը Գըրգ քի-
լիսէ վէ ճիւղարձնտան օլտուգու սէօյլէնմէքտէ
տիր: Շահգատէ Ապտիւլ Հալիւմ էֆէնտի տախի
Գըրգ Գիլիսէտէ եարալանմըջ օլուպ Փաղար էր-
թէսի կիւնիւ չէրիմիլտէ ալտէթ էթմիշ տիր:
Գըրգ Գիլիսէ էհալիսին պիր գըսմը տիւշմէն
էլինէ էսիր տիւշմիւշ, պիր գըսմը տիլարը ա-

խէրէ հիճրէթ էթմիշ, վէ պիր գըսմը տախի
մուհաճիլլէր մագաղնտա հիւլիւմէթ թարա-
ֆընտան չէրիմիլտէ կէթիլիմիշ տիրլէր: Մէզ-
քիւր չէրին ասաքի ի Օսմանիյէ թարաֆընտան
պէթէքարա դապթ ու իշղալ էտիլմիշ իտիլի
սէօյլէնտի իսէ տէ, պու խապէր թաստըգ օլուն-
մատը: — Հարպիլէ նազըրը նազըմ փաշանըն էմրի
իլէ տիւլանը հալպ թարաֆընտան 50յի միւ-
թէճալուգ նէֆէր վէ գապթ իտամա հիւլմ
էտիլիպ աէրնալ գուրշունա տիլիլմիշ տիրլէր:
Պու մահիւմիլէթէ Գըրգ քիլիսէ գարղաշալըլը
սէպէպիլլէթ վէրմիշ տիր աէնիլիյօր: — Գօման-
տան Մահմուտ Մուխթար փաշա վէ Ազիզ փաշա
Գըրգ Գիլիսէ ինհիլամը սէպէպիլնտէն ազլ է-
տիլմիշ տիրլէր: Անլէր տիւլանը ասքէրի
հուզուրունտա մուհաքէմէ էտիլէճէքլէր ի-
միշ:

Միւրքինիլլի. — Ճիւլմա կիւնիւ Պալը Ա-
լիտէ ֆէվգ էլ ատէ պիր մէճլիս ի վիւքէլա ազտ
էտիլիպ, պունա մէճլիս ի վիւքէլա խարիճինտէ պիր
թազըմ րիճալ տա տալէթ էտիլմիշ, վէ մուհա-
րէպէի հազըրէյէ տաիր միւլաքէրութ իճրա օ-
լունմուշ արը: Քէզալիք Փաղար կիւնիւ էօյ-
լէնտէն էվլէլ Սատրազամ փաշա պիր մէճլիս ի
ֆէվգ էլ ատէ ազտ էտիպ անտէ հէյէթ ի վիւ-
քէլատան մատա՝ Այան րէիսի Ֆէրիտ փաշա,
Պահրիյէ նազըրը վէքիլի վէ նէզարէթ միւլթէ-
շարը Ֆուլատ փաշա, Այանտան էօմէր րիւշտի,
Հիւլէլին Հիլմի, Րէշիտ, Աքիֆ, Մահմուտ
Շէվքէթ փաշալար, Ֆէթվա էմինի, Րուսէլի վէ
Անատօլու գաղասքէրլէրի վէ պիր թազըմ րիճալը
սաիրէ հազըր պուլունմուշար արը: Միւլաքէ-
րաթ 6 սաաթ տէվամ էթմիշ վէ իճթիմա էս-
նասընտա՝ գարարկեանը ումուլիտէ պուլունման
գօմանտան փաշա իլէ ուզուն միւլատէթ թէլէ-
ղրաֆիյէն մուխապէրաթ ճէրէյան էթմիշ տիր:
Պու իճթիմատա մէյտանը մուօարէպէտէն վա-
րիտ օլան իսապէլլէր հազըրնտա թէալթի էֆ-
քեար էտիլմիշ տիր: Քէզալիք սօնրատան ան-
լաշլաղըղնա կէօրէ՝ Սատրազամ Մուխթար
փաշա իսթիֆա էյլէմիշ օլմաղլէ մէզքիւր իճթի-
թիմատա պուլ խուսուսա տաիր տէ միւլաքէ-
րաթ ճէրէյան էթմիշ տիր: — Մէճլիս ի վիւ-
քէլանըն խիթամընտան սօնրա՝ Շուրա ի տէվ-
լէթ րէիսի Քեամիլ փաշա՝ հուզուրը Շահնէյէ
գապուլ օլունմուշ արը: — Թանին դաղէթա-
սընըն խալէֆի օլան Ճէնիլին եէրինէ Սեհին ին-
թիշար էտիլօր իտի: Պու տէֆա մէզքիւր դա-
ղէթա տախի թաթիլ էտիլմիշ օլմաղլէ եէրինէ

Հագգ չըգժաղա պաշխամը տրո: — Թեպէս ինչի վիւթէր: Ղազի Մուրթար փաշա Փազար էրթէսի կիւնիւ էօյէն սօնու սաաթ Չտէ հուզուրը Փատիշահիյէ գապուլ պուրուլուպ իսթիֆա էյլէտիյին Ջաթը Շահանէյէ արզ էթմիշ տիր: Իսթիֆա գապուլ օլունուպ մագամը սէտարէթ Գեամիլ փաշայա թէվտի օլունմուշտր: — Եէնի հէյէթ ի վիւթէլա աթիտէքի զէվաթտան իսպարէթ տիր: Սատրազամ Գեամիլ փաշա, Շէյխ իւլ Իսլամ՝ Ճէմալէտտին էֆ., Հարպիյէ նազըրը՝ Նազըմ փաշա, Տախիլիյէ նազըրը՝ Րէշիտ պէյ (Իզմիր վալիսի), Ատիլիյէ նազըրը վէ Շուրա ի տէվլէթ ըրյասէթի վէքիլ՝ Արիֆ Հիքմէթ փաշա, Խարիճիյէ նազըրը՝ Գարրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Թիւարէթ վէ Ջըրաթ նազըրը՝ Րէշիտ փաշա, Նաֆիա նազըրը՝ Սէտարէթ միւսթէշարը սապըզը Ջիյա պէյ, Պահրիյէ նազըրը՝ Նաֆիա նազըրը սապըզը Սալիհ փաշա, Մալիյէ նազըրը՝ Ապտիւր Րահման պէյ, Մէարիֆ նազըրը՝ Շէրիֆ փաշա, Էվգաֆ նազըրը՝ Տախիլիյէ նազըրը էսպազը Ջիյա փաշա, Փօսթա, Թէլէղրաֆ վէ Թէլէֆօն նազըրը՝ Մուսուրիւս էֆ., վէքեպլէթէն իտարէ օլունան Շուրա ի տէվլէթ ըրյասէթինէ՝ Տախիլիյէ նազըրը սապըզը Տանիշ պէյ թային օլունանագ իմիշ: — Շէրիֆիզտէ վագը իտարէ ի էօրֆիյէ եէնի պիր պէյաննամէ նէշը էտիպանտէ կիճէ վասաթի սաաթ 10տան սօնրա միւճթէյիէն եա միւնֆէրիտէն սօգաղա չըգժաղ մէֆնու իտիլինի իլան էյլէմիշ տիր: — Պապը Սիլի պիր թամիմ նէշը էտիպ շու խարիճի միւշքիլաթ էս. նասընտա էհալինին տախիլտէ սէլամէթ ու սիւքիւնէթի մուհաֆազայա սօն տէրէճէ իթինա էթմէյէրինին լիւզումունու պէյանն էթմիշ տիր: — Հիւսէյին Հիլմի փաշա վիէննա սէֆարէթինէ թային օլունմը տրո: — Պուլզարլար Գըրգ քիլիսէտէն աշաղը վիզէ վէ Պապա էսքիյէ էնիշ տիրէր: Սալի կիւնիւ սապահլաշըն մէզքիւր մահալտէ թարաֆէյն օրտուսու միյանընտա շէտիտ պիր մուհարէպէ պաշխամը օլուպ հալա գաթի պիր նէթիճէ ալընմամը տրո: — Փարիզ սէֆարէթինէ սապըզը զըրաաթ նազըրը վէ Նաֆիա նազըրը վէքիլի Րէշիտ փաշա վէ Րօմա սէֆարէթինէ տէ, Սօֆիա սէֆիր ի սապըզը Նապի պէյ թային օլունմուշ տրո: — Ավսթրիա հիւքիւմէթի տախի մուհարէպէ ի հազըրէտէ պիթարաֆ տուրաճաղընը իլան էթմիշ տիր: — Թահիսթուս զագէթաընտա օգունտուզունա նազարէն, Եունան հիւքիւմէթի Սթէֆանի Տրազօմիսի Կիրիտ վալիլիյինէ թային

էթմիշ տիր: Վալի Տրազօմիս Հանիայա վասըլ օլուպ, մութանթան պիր սուրէթտէ իսթիգալ էտիլմիշ վէ Կիրիտ հէյէթ ի իճրաիյէսինին իսթիֆաար իւզէրինէ հէման ումուրը իտարէյի եէտինէ ալմը տրո: — Մահմուտ Շէվլէթ փաշա Պուլզար օրտուսունա գարշը Գարա տէնիզ սահիլինէ ասքէր չըգարմագ նիյէթիյէ, պիր գաշ սէֆինէ տօլուսու ասքէր իլէ պիրիքտէ մէզքիւր սէմթէ տօղրու ադիմէթ էթմիշ տիր: — Շէրիֆիզտէ վագը տարիւլ ֆինուը Սամանի գափատըլմը օլուպ, պինա խասթախանէյէ թահվիլ էտիլմիշ, վէ թալէպէյէ իսէ մուհարէպէյէ կիթմէք իւզրէ թէշվիգաթտա պուլունըմը տրո: Թըպպիյէ, էճաճըլըզ վէ Միւլլէյէ մէթէպլէրի տախի գափատըլմը տրո: Թալէպէտէն պազըլարը խասթապազընը օլմագ մագսէտիլէ տէրպէր ալմաղա պաշխամըլար տրո: — Սըրպիսթան օրտուսու Գունմանօլա զալէպէսինտէն սօնրա իլէրի տօղրու հարաքէթ էտիպ, Հոկտ. 26տա Սըրպիսթան վէլի ի աշտընըն թահթը գօմանտաընտա իւսկիւպիւ գապթ էյլէմիշ տիր: — Գարատաղ օրտուսունու գօմանտանը Մարթինօվիշ 48 սաաթ տէվամի պօմպարտըմանտան սօնրա Թարապօշ թէփէյէրի իւզէրինտէ վագը փէք մուհիմ պիր մէվգիլի գապթ էթմիշ տիր: Միւմաիլէյի Օպլի իսթիֆաամաթընը տախի գապթ էյլէմիշ օլուպ, պուրատան իշգօտրալը պօմպարտըման էթմէյէ պաշխամը տրո: Շէհրի մէզքիւր էհալիսի արասընտա զալէթ ադիմ հէյէճան վէ սէֆալէթ հիւքմ սիւրմէքտէ իմիշ, մէքիւլաթ զալէթիլէ պահալընմը վէ էքմէյին օգապը ծղը: օլմուշ տրո: Գարատաղ զրալը իշգօտրա իսթիֆաամաթընըն մուհաֆըզնա խապիր եօլլալըպ, ուզուն վագթ մուգալէմէթ էթմէքիլին ֆաիտէսիզ օլաճաղընը վէ իշգօտրա շէհրի քեամիլէն մուհասէրէ վէ թէճրիտ էտիլմիշ օլտուզունտան, պօշ եէրէ գան տէօքիւլմէքսիզին թէպլիմ օլմասընը թալէպ էթմիշ տիր: Պու թալէպէ հալա պիր ճէվապ վէրիլմէմիշ տիր տէնիլիյօր: Ֆագաթ պիր տիկէր ըրվալէթէ նազարէն իշգօտրա շէհրի Գարատաղլար թարաֆընտան գապթ ու իշգալ էտիլմիշ տիր: Ճէնէրալ Վուքօվիշ Րակօվօլու գապթ էտիպ Սէնիցայա տօղրու իլէրիլմէմիշ վէ օրատա Սըրպ օրտուսու իլէ պիրլէշմիշ տիր: — Եունան օրտուսու էլասօնա վէ Տիսթաթայը գապթ էթտիքտէն սօնրա Սէլանիք, Սէրֆիյէ վէ Մանասթըր եօլլարնա հալիմ օլան Սարանտափօրօ գալալըլարընտա ախլը մէվգի էյլէմիշ տիր:

Միւսիւրի մեսուլ վէ սահիպ ի իմքիլազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍՈՐ

Տէրիսատէթ, Ջագմագճըլար, Յակոբեան խան